

NOVACT i IRÍDIA

Avaluació externa del projecte

SARP Frontera Sud

Informe d'avaluació

Desembre de 2023

Avaluació externa del projecte

SARP-Frontera Sud: Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca pels drets de les persones migrants

CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ	3
SOBRE EL PROJECTE: OBJECTIUS, RESULTATS I DIFICULTATS IDENTIFICADES	4
SOBRE LES ENTITATS PROMOTORES	9
SOBRE EL CONTEXT	10
2. METODOLOGIA DE L'AVALUACIÓ: CONSIDERACIONS, CONDICIONANTS I LIMITACIONS DE L'ANÀLISI REALITZADA	11
FASES DE L'AVALUACIÓ	14
METODOLOGIES D'AVALUACIÓ	15
3. ANÀLISI DELS OBJECTIUS I ACTUACIONS DEL PROJECTE SARP-FRONTERA SUD	17
RESULTAT 1. ENFORTIR LES CAPACITATS DE LES ENTITATS PER MONITORATGE, COMUNICACIÓ I INCIDÈNCIA EN LA RENDICIÓ DE COMPTES SOBRE VULNERACIONS DE DRETS HUMANS	19
RESULTAT 2. MILLORAR L'ANÀLISI SISTEMÀTIC SOBRE LES VULNERACIONS AMB PERSPECTIVA INTERSECCIONAL I DE GÈNERE	27
RESULTAT 3. REFORÇAR LA SENSIBILITZACIÓ CIUTADANA SOBRE LA VULNERACIÓ DE DRETS A FRONTERA SUD	31
RESULTAT 4. MILLORAR ELS MITJANS I LES ESTRATÈGIES D'INCIDÈNCIA POLÍTICA I JURÍDICA PER LA RENDICIÓ DE COMPTES DE LES VULNERACIONS DE DRETS	37
4. CRITERIS I LLIÇONS APRESES	42
DIMENSIÓ 1. INICIATIVA I CONCEPTUALITZACIÓ DEL PROJECTE	43
DIMENSIÓ 2. INSTRUMENTS I RECURSOS	44
DIMENSIÓ 3. RESULTATS I IMPACTES	46
5. RECOMANACIONS	50
6. ANNEXOS	56
I. LLISTAT D'ENTREVISTES	56
II. LLISTAT DE DOCUMENTACIÓ CONSULTADA	57

Informe elaborat per Instrategies, amb la col·laboració dels equips d'Irídia i Novact

Desembre de 2023

1. INTRODUCCIÓ

Els Sistemes d'Alerta i Resposta Primerenca (SARP) són instruments útils per monitoritzar i advertir sobre situacions de risc, amenaces i vulnerabilitat de la població civil, per informar a les autoritats sobre les possibles vulneracions als drets de les persones. Els SARP han emergit com a eines crucials per fer front a situacions crítiques i abordar ràpidament problemes que poden tenir un impacte negatiu en diverses àrees, incloent-hi els drets humans i les migracions. Aquests sistemes estan dissenyats per detectar, analitzar i respondre eficaçment a situacions d'emergència, permetent una acció immediata i coordinada per mitigar els efectes adversos.

En el context del projecte "SARP Frontera Sud: Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca pels drets de les persones migrants", aquest sistema es planteja com una eina fonamental per abordar les vulneracions de drets humans a la Frontera Sud de l'Estat espanyol. El projecte té l'objectiu de contribuir al restabliment de la legalitat i el respecte dels drets humans a la Frontera Sud, augmentant les capacitats de la societat civil organitzada i la ciutadania a Catalunya per a comunicar, incidir i mobilitzar-se per a la defensa dels drets de les persones migrants en espais de frontera. La frontera terrestre entre el continent africà i la UE ha estat marcada per denúncies de vulneració sistemàtica dels drets humans, especialment en relació amb les persones migrants, i de pràctiques de control de fronteres que s'allunyen de les normatives estatals, europees i internacionals.

El projecte "SARP Frontera Sud" ha estat dissenyat per dues organitzacions agrupades, NOVACT i IRIDIA, amb una rellevant experiència en el camp de la defensa de drets civils i polítics i una provada capacitat per treballar en contextos delicats i que exigeixen tant capacitat de treball en xarxa com coneixements per trobar fórmules de cooperació amb els responsables de la presa de decisions per avançar en la defensa i protecció dels col·lectius protagonistes i titulars de drets del projecte. Des de l'any 2014, NOVACT i IRÍDIA han treballat de manera activa per establir Sistemes d'Alerta i Resposta Primerenca. A més a més, les entitats executants compten amb una destacada experiència en la defensa de drets civils i polítics, amb la capacitat de treballar en xarxa i trobar fórmules de cooperació amb els responsables de la presa de decisions.

El projecte neix en el marc de l'experiència prèvia de cinc anys de treball en el context de Frontera Sud, que es vol veure reforçada per eines de innovació social digital, gràcies als acords assolits amb *EyeWitness* i la *International Bar Association*, així com la legitimitat i capacitat d'incidència social de l'Observatori del Sistema Penal (OSPDH) i altres entitats locals que volen assegurar l'abast del projecte en tot el territori de Catalunya. El projecte busca desenvolupar una xarxa de monitoratge de la violència institucional, generant alertes i respostes per contribuir a la rendició de comptes per vulneracions de drets humans a les fronteres. NOVACT i IRÍDIA han documentat violacions al principi de no-devolució, accés a la protecció internacional, articles de la Convenció Europea dels Drets Humans i el principi de l'interès superior de l'infant. Aquests abusos afecten especialment les dones i altres col·lectius vulnerables, com les víctimes de tràfic, menors d'edat i la comunitat LGTBIQ+.

El projecte, desenvolupat entre 2021 i 2023, ha comptat amb el suport i finançament de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD), en el marc de la línia d'Educació per al Desenvolupament. En aquest sentit, el projecte s'emmarca en l'objectiu estratègic 2 de la cooperació catalana, que avança en "Desplegar els eixos temàtics de l'EpD". El projecte encaixa en la prioritat principal de "Promoure una ciutadania crítica i compromesa en la defensa dels drets humans per a la construcció d'una societat més justa" i com prioritat secundària: "Promoure una ciutadania oberta, crítica i responsable en la construcció de societats interculturals basades en la justícia, la convivència i la inclusió social des de la mirada de la interculturalitat crítica(...)". El projecte ha comptat amb un pressupost total de 350.000€.

Sobre el projecte: objectius, resultats i dificultats identificades

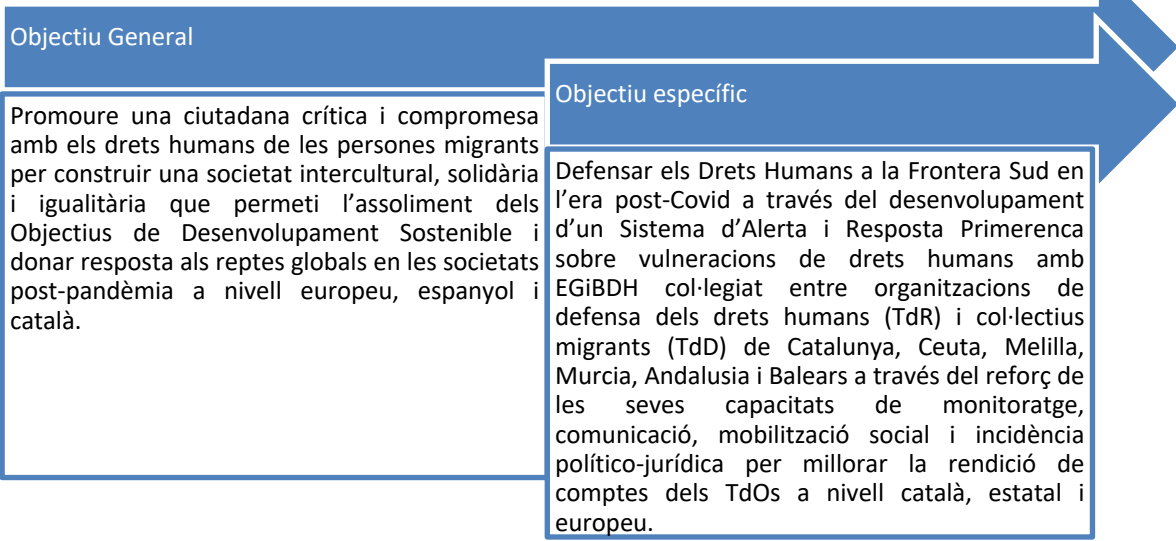
El projecte "SARP Frontera Sud: Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca pels drets de les persones migrants" té com a objectiu posar els fonaments per a una xarxa de monitoratge i resposta social que pugui identificar de manera ràpida i precisa les situacions de risc i, al mateix temps, oferir respostes adequades per afrontar-les.

L'aplicació de la metodologia SARP a la frontera sud, amb un enfocament especial en gènere i drets humans, destaca la importància de considerar les necessitats específiques de les persones migrants i altres col·lectius vulnerables. Aquest enfocament integrat ha de permetre

millorar les intervencions futures, garantir una millor protecció dels drets fonamentals i contribuir al restabliment de la legalitat i el respecte dels drets humans a la Frontera Sud. L'ús d'aquest sistema requereix una estreta col·laboració entre organitzacions de defensa dels drets humans, col·lectius migrants i altres actors interessats a Catalunya, Ceuta, Melilla, Murcia, Andalusia i les Balears. A través del reforç de les capacitats de monitoratge, comunicació, mobilització social i incidència politico-jurídica, el projecte aspira a millorar la rendició de comptes dels organismes implicats a nivell local, estatal i europeu.

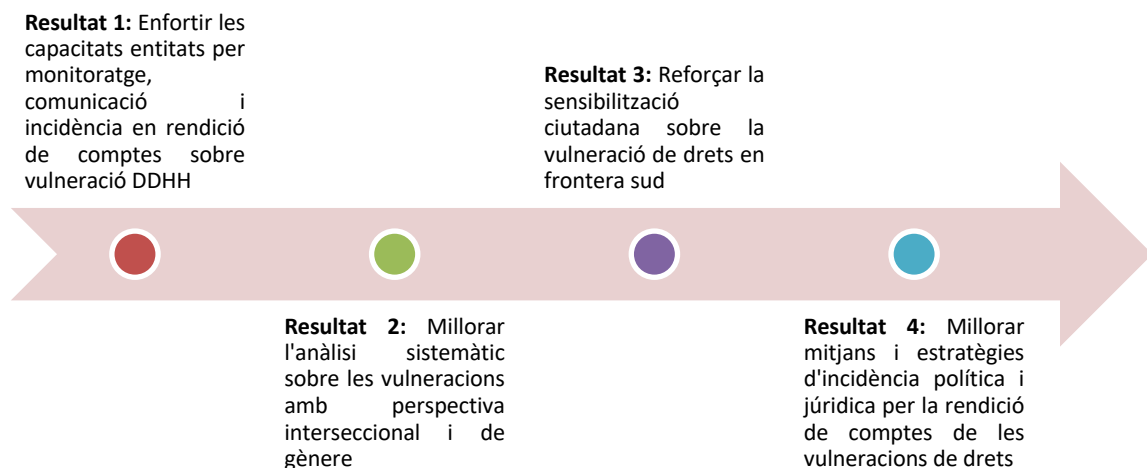
L'objectiu final del projecte és promoure una ciutadania crítica i compromesa amb els drets humans de les persones migrants, contribuint a construir una societat intercultural, solidària i igualitària. Mitjançant aquest enfocament, el projecte SARP busca ser una resposta efectiva i sostenible a les vulneracions de drets humans en els espais de la Frontera Sud, adaptant-se als reptes i dinàmiques específics d'aquesta regió.

El projecte té com a objectiu contribuir al restabliment de la legalitat i el respecte dels drets humans a aquesta zona, apoderant la societat civil i la ciutadania a Catalunya per a comunicar, incidir i mobilitzar-se en defensa dels drets de les persones migrants. Mitjançant un sistema de monitoratge i resposta social, es pretén millorar les intervencions futures, reforçar les capacitats dels socis involucrats i facilitar la participació i concertació entre tots els actors interessats.

L'objectiu general del projecte és fomentar una ciutadania crítica i compromesa amb els drets humans de les persones migrants, contribuint a construir una societat intercultural, solidària i igualitària que compleixi els Objectius de Desenvolupament Sostenible. L'objectiu específic es centra en la defensa dels drets humans a la Frontera Sud en l'era post-Covid, mitjançant un sistema d'alerta i resposta primerenca col·legiat entre organitzacions de defensa dels drets humans i col·lectius migrants de diverses regions, amb l'objectiu de millorar la rendició de comptes a nivell català, estatal i europeu.

Per assolir els objectius, el projecte ha volgut posar els fonaments per a generar un sistema de monitoratge i resposta social davant vulneracions de drets a Frontera Sud, mitjançant l'aplicació de la metodologia de Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca (SARP) a Catalunya, des d'un enfocament de gènere i basat en els drets humans (EGiBDH). El propòsit del projecte és contribuir a millorar intervencions futures, enfortir les capacitats de totes les sòcies involucrades en el projecte i facilitar la participació i concertació entre tots els actors implicats. En aquest sentit, el projecte planteja diferents resultats per assolir els objectius esmentats:

De manera més detallada:

- Resultat 1: Enfortir les capacitats d'organitzacions de la societat civil de Catalunya i resta d'Estat espanyol que treballen per la defensa dels Drets Humans a la Frontera Sud, en el monitoratge, comunicació i incidència política-social per la defensa i rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans de les persones migrants

amb un enfocament de gènere i drets humans, mentre es construeix una xarxa coordinadora de suport pel SARP Frontera.

- Resultat 2: Millorar l'anàlisi sistemàtic, per part de les organitzacions de defensa de drets humans, de les vulneracions de drets humans i les múltiples discriminacions exercides sobre les persones migrants per la seva comprensió des d'una perspectiva interseccional i de gènere.
- Resultat 3: Reforçar la sensibilització i l'apoderament de la ciutadania de Catalunya, de l'Estat Espanyol i d'Europa sobre la situació a la frontera sud d'Espanya des d'un enfocament EGiBDH, mitjançant la millora de la disponibilitat, l'accessibilitat i qualitat de la informació sobre les vulneracions dels drets humans a persones migrants.
- Resultat 4: Millorar els mitjans i estratègies d'incidència política i jurídica per part de les organitzacions de defensa dels drets humans de Catalunya i sud d'Estat espanyol per la rendició de comptes de les vulneracions de drets a nivell estatal i autonòmic per garantir l'exercici dels drets humans de les persones migrants en totes les seves dimensions.

En la conceptualització del projecte, també s'identifiquen diferents dificultats que també volen superar-se al llarg de la iniciativa, amb propostes d'intervenció específiques.

- Dificultats per documentar i sistematitzar de forma segura les vulneracions de drets que es produeixen a la Frontera Sud a causa del desbordament de les organitzacions en terreny. Concretament, s'han detectat impediments per accedir als espais de detenció de dones en espais de frontera i als registres de col·lectius especialment vulnerables.
 - ⇒ El projecte preveu enfortir les capacitats d'organitzacions de la societat civil de Catalunya i de la Frontera Sud en el monitoratge, comunicació i incidència política-social per la defensa i rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans de les persones migrants amb un enfocament de gènere i drets humans.
- Dificultats per aconseguir un posicionament públic en mitjans de comunicació que permeti sostenir canvis i transformacions en les polítiques i pràctiques. En els últims

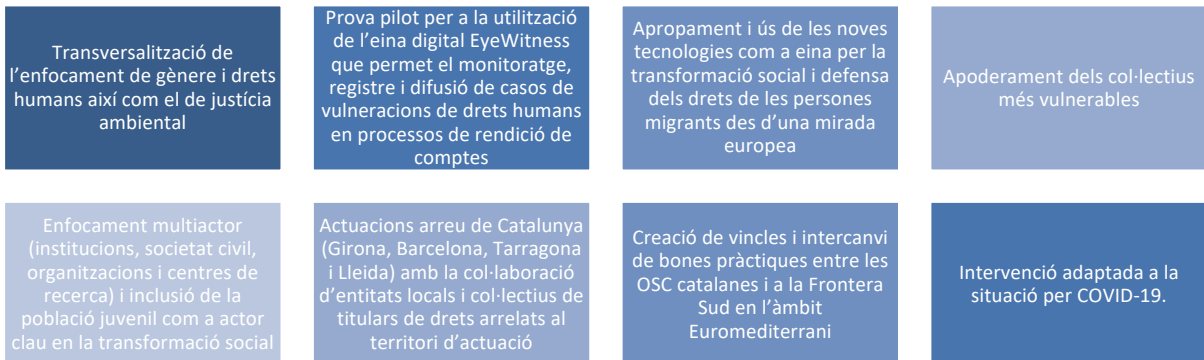
anys, s'ha produït un augment exponencial del discurs d'odi respecte a les persones migrants, tant en l'àmbit discursiu polític, com mediàtic i social.

⇒ El projecte vol reforçar la comunicació transformadora del teixit associatiu vers la sensibilització i l'apoderament de la ciutadania de Catalunya, de l'Estat Espanyol i d'Europa sobre la situació de vulneració de drets en la Frontera Sud des d'un enfocament EGiBDH.

- Dificultats per connectar el treball de les organitzacions de la Frontera Sud amb el dels col·lectius de suport a Catalunya i amb els espais de presa de decisions. Malgrat l'eficàcia del treball d'incidència jurídica i dels litigis estratègics liderats pel teixit associatiu, són poques les organitzacions amb capacitat de fer aquest treball, i les poques capacitades estan desbordades pel nombre de casos.

⇒ El projecte preveu millorar els mitjans i estratègies d'incidència política i jurídica per part de les organitzacions de drets humans i col·lectius de Catalunya i sud d'Estat espanyol per la rendició de comptes de les institucions en l'àmbit estatal i autonòmic per tal garantir l'exercici del dret humà a la migració en totes les seves dimensions.

Per assolir els objectius determinats, obtenir els resultats mencionats i superar les dificultats identificades, el projecte SARP Frontera Sud aposta per incorporar diferents elements innovadors:

De manera resumida, el projecte "SARP Frontera Sud: Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca pels drets de les persones migrants" ha estat dissenyat amb l'objectiu de contribuir al restabliment de la legalitat i el respecte dels drets humans a la Frontera Sud, augmentant les capacitats de la societat civil organitzada i la ciutadania a Catalunya per a comunicar, incidir i mobilitzar-se per a la defensa dels drets de les persones migrants en espais de frontera.

Sobre les entitats promotores

Irídia és un centre de defensa dels drets humans que té com a objectiu i compromís principal elevar els estàndards de protecció dels drets humans, especialment pel que fa als drets civils i polític i amb relació a la violència institucional, el racisme i les migracions, la memòria històrica, la privació de llibertat, la defensa de l'espai de la societat civil i la transparència i rendició de comptes dels cossos policials. Irídia treballa des d'una metodologia basada en la combinació de litigi estratègic, la intervenció psicosocial, la comunicació transformadora i la incidència política des d'un enfocament feminista interseccional per tal de promoure canvis en les polítiques públiques. Un dels pilars de l'organització és el Servei d'Atenció i Denúncia davant situacions de Violència Institucional (SAIDAVI), mitjançant el qual s'ofereix un servei d'assessorament legal, acompanyament psicosocial i representació lletrada de manera gratuïta. L'enfocament és el del litigi estratègic, és a dir, generar canvis jurisprudencials o en les polítiques públiques a partir de casos concrets, alhora que es busca una reparació per a la persona afectada. El servei atén casos de violència institucional que poden succeir a l'espai públic, en context de protesta, o en situacions de privació de llibertat (comissaries, CIEs o centres penitenciaris). El projecte i l'estratègia d'Irídia té una clara voluntat de transformació social, que busca generar canvis reals en la societat i un impacte en les polítiques públiques.

NOVACT és l'Institut Internacional per a l'Acció Noviolenta que promou processos de transformació cap a societats basades en els drets humans, la justícia i la democràcia a la regió Euro-Mediterrània. Durant els més de 20 anys que ens hem dedicat a la recerca, la incidència i la cooperació internacional, NOVACT ha contribuït a generar ponts entre moviments socials, l'acadèmia i les institucions. Creada el 1999 amb el nom de NOVA - Centre per a la Innovació Social, va néixer impulsada per un grup d'antics objectors de consciència a l'exèrcit espanyol durant la dictadura franquista, que van crear l'associació per compartir la seva experiència en la transformació dels conflictes amb els pobles i persones que s'organitzaven enfront de la vulneració dels seus drets. Després de guanyar experiència donant suport a moviments de resistència civil no violenta, canvia el seu nom el 2016 per convertir-se en NOVACT un Institut interdisciplinari especialitzat en la promoció de l'acció no violenta.

Sobre el context

Segons dades de l'ACNUR, l'any 2020 més de dues mil persones havien perdut la vida intentant accedir al territori europeu des del continent africà. L'any 2022, aquesta xifra superava les 3.000 persones, entre mortes i desaparegudes. Les rutes migratòries d'accés marítim a l'Estat espanyol s'han convertit en unes de les més mortíferes del món.

En els últims trenta anys, la Frontera Sud s'ha configurat com un espai d'excepcionalitat jurídica en el qual es vulnereu els drets humans de les persones migrants. Segons recullen NOVACT i Irídia en el monitoratge i anàlisi de vulneracions de drets humans, a les ciutats de Ceuta i Melilla, la costa d'Andalusia i les Illes Canàries, s'han consolidat pràctiques de control de fronteres que no compleixen ni la normativa estatal, ni europea, ni el dret internacional dels drets humans i del refugi. S'han constatat vulneracions sistemàtiques al principi de no-devolució i l'accés a la protecció internacional (Convenció Ginebra 1951); dels articles de la Convenció Europea dels Drets Humans, que prohibeixen la tortura i el tracte degradant i garanteixen el dret al recurs efectiu contra qualsevol resolució jurídica respectivament; i al principi de l'interès superior de l'infant (Convenció dels Drets de l'Infant). Aquestes vulneracions de drets fonamentals afecten de manera especial a les dones i col·lectius en situació de vulnerabilitat com poden ser les víctimes de tràfic, les persones menors d'edat (especialment la infància no acompanyada) o la comunitat LGTBIQ+.

La pandèmia per la COVID-19 ha servit per incrementar les mesures de control, amb greus conseqüències en el respecte dels drets fonamentals de les persones i, en especial, de les dones i persones de la comunitat LGTBIQ+. Des d'una perspectiva de gènere, també cal destacar la indefensió en la qual es troben les dones a la Frontera Sud, atesa a la falta de garanties en el compliment dels protocols d'atenció a dones embarassades, lactants, víctimes de violències masclistes i de tràfic. Malgrat que la Llei d'Asil de 2009 reconeix el gènere i l'orientació sexual com a causa de persecució, a la pràctica hi ha greus llacunes en l'accés i el reconeixement del dret a la protecció internacional de dones víctimes de violència de gènere, de tràfic o d'explotació sexual a causa del gran nombre de devolucions que es fan sense assistència lletrada.

2. METODOLOGIA DE L'AVALUACIÓ: CONSIDERACIONS, CONDICIONANTS I LIMITACIONS DE L'ANÀLISI REALITZADA

Aquesta avaluació mixta, *ex-post* i de caràcter extern, posa el focus en la conceptualització, preparació i desenvolupament del projecte "SARP Frontera Sud". L'avaluació està dissenyada per proporcionar una mirada completa i significativa del projecte, tot identificant fortaleeses i espais de millora. L'avaluació presta especial atenció als resultats del projecte, en concret a la valoració de:

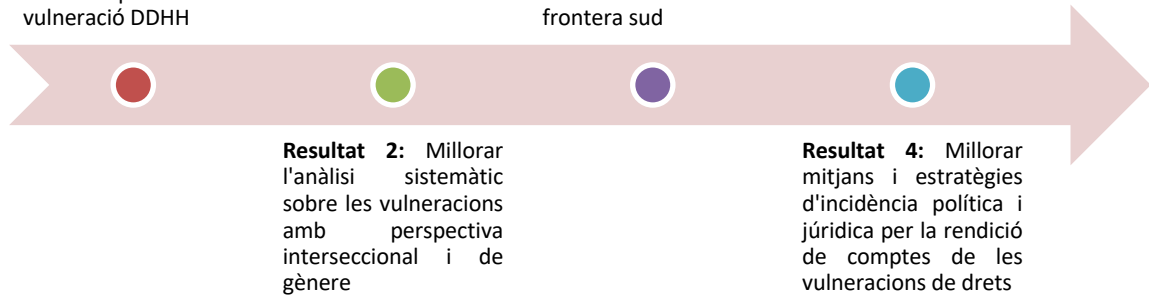
- ⇒ La millora de l'anàlisi sistemàtica, per part de les organitzacions de defensa de drets humans, de les vulneracions de drets humans i discriminacions exercides sobre les persones migrants, des d'una perspectiva interseccional i de gènere;
- ⇒ El nivell d'acompliment, l'estat, l'eficàcia i eficiència del treball en xarxa relatiu a la creació i activació d'un sistema de monitoratge i sistematització de vulneracions de drets a Frontera Sud.
- ⇒ El desenvolupament de la infraestructura de monitoratge i informació del Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca.
- ⇒ La idoneïtat de les estratègies de comunicació i coordinació entre entitats que treballen en xarxa en el monitoratge de drets humans a la Frontera Sud, prestant especial atenció a la creació d'una estructura d'intercanvi i d'obertura de comunicació entre les entitats.
- ⇒ La pertinença, metodologia i impacte de l'informe anual sobre la situació de vulneració de drets humans en la frontera sud-occidental d'Europa. S'inclourà l'anàlisi de la incorporació de la perspectiva d'EGBDH.

L'objectiu de l'avaluació és analitzar la feina desenvolupada en el marc del projecte SARP i, alhora, identificar fortaleeses i espais d'aprenentatge per a intervencions futures. En aquest sentit, l'avaluació també proposa un seguit de recomanacions i millores concretes d'acció per l'acompliment dels resultats designats. Aquesta avaluació *ex-post* ha cobert l'execució global del projecte, de 18 mesos (1 de febrer de 2022 fins a 31 de juliol de 2023), prestant atenció a les actuacions dutes a terme a Catalunya, Andalusia i Canaries, i a les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla. El procés de treball d'aquesta avaluació s'ha dut a terme durant el darrer trimestre de 2023.

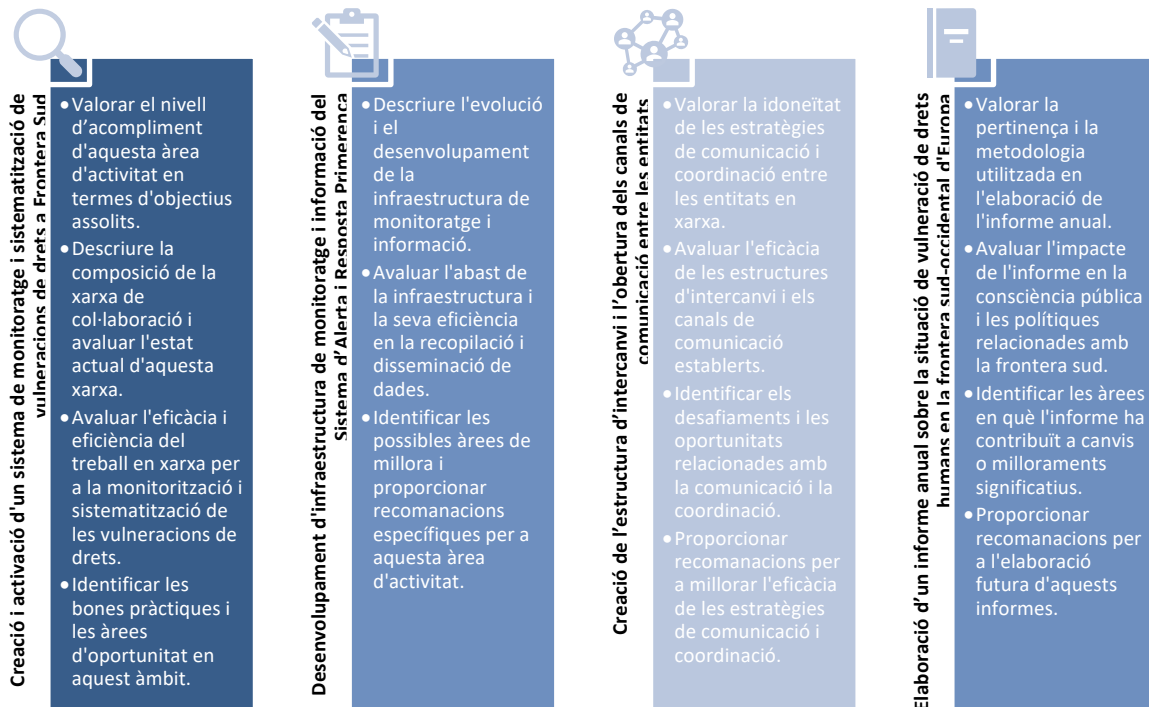
L'avaluació s'ha dividit seguint l'estructura de resultats establerts en el projecte, per facilitar el coneixement integral de les diferents fases i accions del projecte SARP Frontera Sud.

Resultat 1: Enfortir les capacitats entitats per monitoratge, comunicació i incidència en rendició de comptes sobre vulneració DDHH

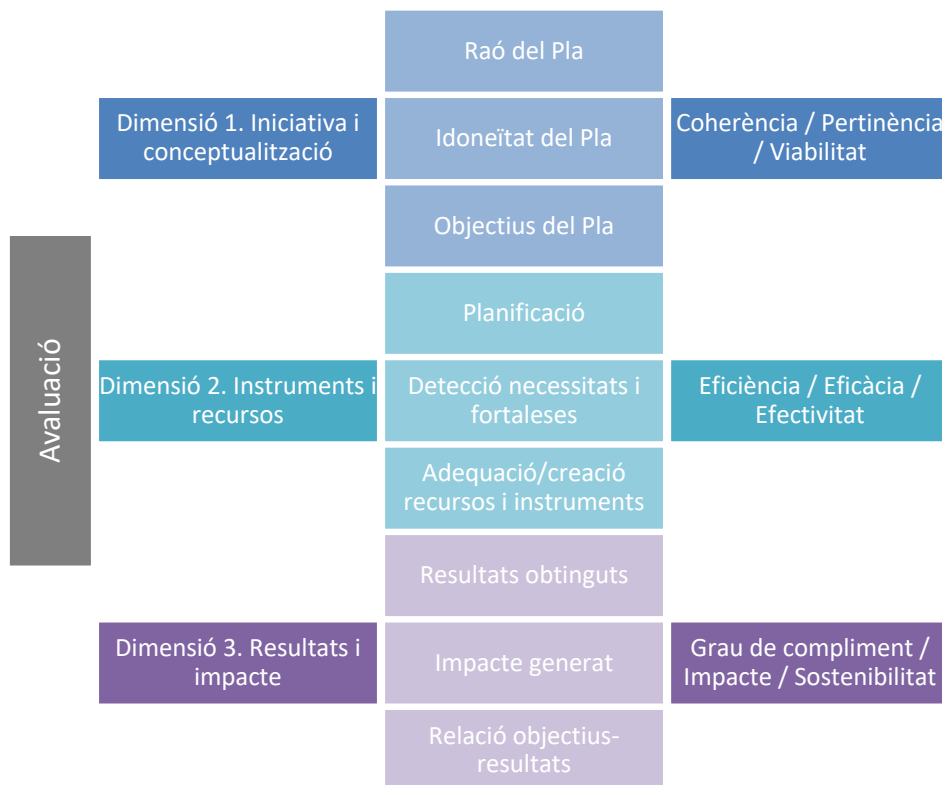
Resultat 3: Reforçar la sensibilització ciutadana sobre la vulneració de drets en frontera sud

Per altra banda, l'avaluació també es planteja respondre qüestions claus que s'han identificat com a tals en els ToR de la proposta avaluadora, com són el sistema de monitoratge i sistematització de vulneracions de drets a la Frontera Sud, l'estructura d'intercanvi i comunicació entre les entitats implicades i l'informe anual sobre la situació de vulneració de drets humans en la frontera sud-occidental d'Europa.

Per l'avaluació, s'han aplicat els criteris d'avaluació CAD-OCDE per examinar l'eficàcia i capacitat de transformació del projecte, la seva eficiència i sostenibilitat, i la participació i impacte en accions i resultats. Els criteris d'avaluació que s'aplicaran al llarg d'aquest procés (i en les diferents dimensions d'aquest) són: coherència, pertinència, eficàcia, eficiència, grau de compliment, sostenibilitat i impacte. Per facilitar la lectura de l'avaluació, els diferents indicadors s'han construït a través de tres dimensions d'anàlisi, que inclouen la iniciativa i conceptualització del projecte (Dimensió 1); els instruments i recursos del mateix (Dimensió 2) i dels seus resultats i impactes (Dimensió 3).

L'objectiu de l'avaluació és determinar el nivell d'assoliment dels objectius descrits a través de tres dimensions de treball. La primera dimensió vol centrar-se en la conceptualització del projecte, per examinar la coherència, pertinència i viabilitat d'aquest. La segona dimensió vol centrar-se en els instruments i recursos del projecte, per saber si aquests eren els adequats i si han funcionat en termes d'eficiència, eficàcia i efectivitat, vinculant, per tant, els resultats amb els objectius. La tercera dimensió vol examinar els resultats del projecte, i analitzar-ne el grau de compliment, sostenibilitat i impacte.

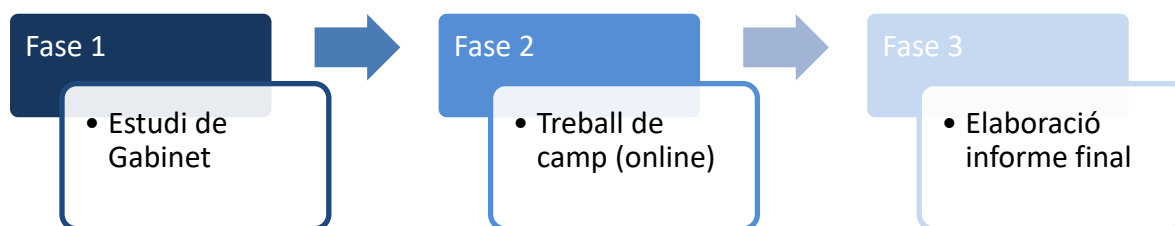
S'ha usat la següent escala de puntuació per cada criteri d'avaluació, assignant un valor d'aquesta escala a cada criteri en funció de l'anàlisi realitzat amb tota la informació disponible, per fer visible de forma clara les fortaleses i debilitats del projecte.

El creuament dels diferents àmbits d'anàlisi, amb els criteris d'avaluació i el seu valor assignat constitueixen l'esquema d'avaluació del projecte.

Fases de l'avaluació

El procés d'avaluació s'ha construït sobre tres fases diferenciades, que recullen la voluntat de conèixer la conceptualització i implementació del projecte.

Fase 1. Estudi de gabinet

En la proposta de treball presentada es contemplava iniciar la fase 1 de l'avaluació amb l'estudi de gabinet. L'objectiu d'aquesta primera fase ha estat:

- Revisió de la documentació del projecte presentat, així com de les eventuais modificacions aprovades, informes de seguiment i finals (tècnics i econòmics) i totes les fonts de verificació disponibles.
- Acotació de l'àmbit d'avaluació, ajustant-se als recursos disponibles.
- Disseny de les eines metodològiques qualitatives per a la recollida, processament i anàlisi de la informació, ajustades a les circumstàncies
- Identificació dels informants claus i disseny del pla de treball de camp que inclou cronograma, pla de treball i disseny metodològic.

Tota la informació recollida ha estat analitzada i ha permès iniciar una primera avaluació qualitativa del projecte.

Fase 2. Treball de camp

L'avaluació es plantejava des del seu inici treballar principalment a través de mitjans telemàtics. En aquest sentit, s'han pogut realitzar diferents entrevistes en profunditat i entrevistes semiestructurades amb diferents persones vinculades, directa o indirectament, amb en projecte, al llarg del mes de novembre i desembre de 2023. L'objectiu final ha estat la recollida de propostes de millora, recomanacions i lliçons apreses que siguin útils per a cadascun dels actors rellevants que han participat en l'execució d'aquest projecte.

Fase 3. Elaboració informe final

S'ha procedit a elaborar l'informe final en base a tota la informació recollida en les dues primeres fases de l'avaluació.

Metodologies d'avaluació

El procés d'avaluació del projecte SARP ha utilitzat diverses tècniques per obtenir una visió completa i precisa del seu rendiment. A continuació, es detallen algunes de les etapes clau del procés d'avaluació, incloent l'anàlisi documental, les entrevistes en profunditat i l'anàlisi d'impacte, incloent la revisió de xarxes socials i entrevistes semiestructurades amb actors externs.

- **Anàlisi Documental**

S'inicia amb una revisió exhaustiva de tota la documentació relativa al projecte SARP. Aquesta inclou informes oficials, documents de planificació del projecte, pressupostos, i altres materials relacionats. L'objectiu era comprendre l'abast del projecte, els seus objectius declarats i com s'han implementat fins ara.

- **Entrevistes en profunditat**

S'han dut a terme entrevistes en profunditat amb les parts interessades clau a diferents persones vinculades al projecte de les dues organitzacions. Les entrevistes han proporcionat

òptiques diferents, que han permès conèixer com s'ha treballat i entès el projecte des de perspectives diverses. En les entrevistes, s'han abordat qüestions com el desenvolupament del projecte, els èxits i desafiaments, així com les oportunitats i espais de millora existents.

- **Anàlisi d'impacte**

S'ha realitzat una anàlisi de l'impacte del projecte mitjançant la seva visibilitat en xarxes socials, i amb entrevistes semiestructurades amb actors externs al projecte però que han estat vinculats al desenvolupament del mateix. Aquesta anàlisi ha permès oferir, sense ànims d'exhaustivitat, una perspectiva pública sobre la percepció general del projecte.

Al llarg de l'avaluació, s'han usat mètodes quantitius i, de manera més intensa, mètodes qualitius per obtenir una panoràmica el més completa possible per avaluar el disseny, desenvolupament i impacte del projecte. En totes les actuacions vinculades a l'avaluació, s'ha tingut en compte la perspectiva de gènere i l'enfocament de drets. Aquest informe resumeix tota la informació recopilada i presenta les principals conclusions elaborades sobre el projecte SARP-Frontera Sud, destacant els punts forts del projecte i identificant àrees amb espai de millora.

3. ANÀLISI DELS OBJECTIUS I ACTUACIONS DEL PROJECTE SARP-FRONTERA SUD

La informació recollida durant tot el procés d'avaluació, tant en la fase d'estudi de gabinet com en la de treball de camp ha permès elaborar la següent anàlisi d'acord amb els criteris d'avaluació definits en els termes de referència. Per tal de facilitar la lectura i comprensió del document, l'avaluació s'ha estructurat seguint els resultats esperats (nivell meso) i les actuacions i activitats específiques (nivell micro) de cadascun d'aquests. El capítol següent recull les lliçons apreses i conclusions que proporcionen una avaluació global (nivell macro) del projecte.

Des d'una perspectiva general, el projecte plantejava la **creació d'una xarxa de suport per fer front a les vulneracions de drets humans a la Frontera Sud** composta per 45 organitzacions de la societat civil catalana i la resta de l'Estat espanyol. En aquest sentit, cal apuntar que s'han establert lligams i connexions amb moltes organitzacions de terreny i de la resta de l'Estat que treballen en la protecció dels drets humans de les persones (vegeu apartat Resultat 2). Si bé és cert que la xarxa no s'ha formalitzat com a tal, i que hi ha un important marge de millora en el seu funcionament, el cert és que pot entendre's com un embrió de treball per avançar en la constitució d'un sistema estable d'Alerta i Resposta Primerenca amb EGiBDH. Treballar en territoris de frontera és complex, i també ho és fer-ho en qüestions de vulneracions de drets humans que poden atribuir-se a les actuacions de les administracions públiques. Aquesta feina esdevé especialment complicada quan aquests escenaris són espais petits i de proximitat, on la feina de les persones directament implicades en el terreny ha de ser protegida i garantida. En aquest sentit, la invitació per part de les entitats promotores del projecte SARP-Frontera Sud ha estat rebuda positivament, malgrat alguns recels comprensibles com es veurà més endavant, com una eina de suport en l'amplificació de la feina que van aquestes organitzacions. La sistematització de les vulneracions de drets i el reforç en la comunicació han d'entendre's com fortaleces del projecte que han estat útils per a les entitats de terreny. Segurament altres qüestions, com les formacions, no eren tan imprescindibles com aquest suport en la sistematització i la visibilitat de les vulneracions, així com el treball conjunt en matèria de comunicació i incidència.

Un segon pilar del projecte era la **sensibilització sobre les vulneracions de drets humans a la Frontera Sud** d'unes 60.000 persones a través de diferents instruments com l'informe anual,

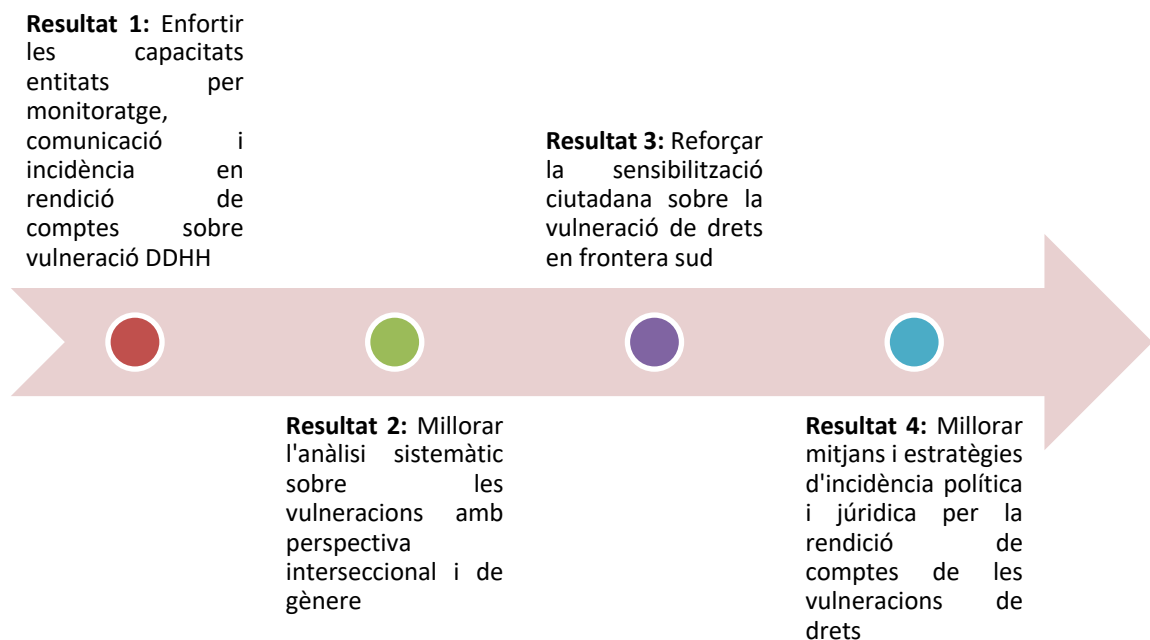
els informes executius i les alertes comunicatives. Aquest objectiu ha estat abastament cobert al llarg del projecte, però sempre hi ha espais de millora. En aquest sentit, paga la pena reflexionar com arribar a audiències més generalistes, allunyant-se dels públics ja interessats i implicats en la protecció de drets humans, plantejant accions de disseminació en espais públics o socials de caire menys especialitzat. L'Escola d'Activisme 2.0. (vegeu apartat Resultat 1), el seminari internacional o el cicle de tallers "La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats" (vegeu apartat Resultat 3) han funcionat correctament, i malgrat això, arribar a altres espais i públics generalistes de Catalunya sempre és una ambició desitjable. Per altra banda, comptar amb les persones que treballen a terreny perquè expliquin la seva experiència de primera mà en aquests espais de diàleg i trobada pot servir no només per promoure la informació i la disseminació, sinó també per donar suport a les entitats de terreny i reconèixer la seva feina quotidiana.

Finalment, un tercer pilar del projecte era avançar en la **incidència política sobre el compliment de la legalitat a la Frontera Sud**, que s'havia plantejat a través de la iniciativa de presentar una Proposició No de Llei (PNL) al Congrés espanyol i/o una Resolució de la Comissió de Llibertats Civils, Justícia i Assumptes d'Interior del Parlament Europeu sobre el compliment de la legalitat al a Frontera Sud de l'Estat espanyol. Cal apuntar que aquest objectiu segurament era un dels més ambiciosos del projecte, perquè la presentació d'una PNL requereix d'una extrema i imprescindible coordinació amb diferents grups parlamentaris del Congrés de Diputats, amb els límits que això suposa si els que acaben presentant la PNL no compten amb una majoria suficient per a la seva aprovació. En aquest sentit, ha estat un encert del projecte haver pogut sumar-se a la demanda d'una comissió d'investigació al Congrés pels esdeveniments del 24J (vegeu apartat Resultat 4), molt més adequada als temps i als objectius del projecte. Per altra banda, s'ha aprofitat l'existència d'una Iniciativa Legislativa Popular (ILP) ja en curs que demanava la regularització de les persones migrants per sumar-s'hi i incorporar-la com a part dels objectius del projecte¹. Tot i que s'allunya dels objectius específics d'aquest, es pot entendre com una contribució participada en la dignificació i protecció de drets de les persones migrants residents a Espanya. En qualsevol cas, i com es recull a les recomanacions, cal valorar si, en termes de disseminació i sensibilització no hagués estat més interessant plantejar una ILP sobre la protecció de drets a

¹ Vegeu <https://regularizacionya.com/>

la Frontera Sud, que pot ser no hauria prosperat, però hagués permès elaborar estratègies diferents de sensibilització en el procés de recollida de firmes. Finalment, apuntar que preveure una Resolució del Parlament Europeu a través de la Comissió de Llibertats Civils, Justícia i Afers d'Interior (LIBE) és especialment ambiciós i requereix una interacció permanent amb els grups polítics del Parlament Europeu que no s'ha dut a terme al llarg del projecte. En aquest sentit, s'haurien hagut de preveure accions de treball diferents amb entitats i actors claus de l'escenari europeu que, en el llarg termini, haguessin pogut acabar en una proposta de resolució. Igualment, s'haurien pogut explorar les possibilitats d'una Iniciativa Ciutadana Europea (ICE), que malgrat les dificultats d'aprovació que comporta, és un instrument potent de sensibilització a escala europea.

Essent aquests els objectius generals del projecte, cal assenyalar que el mateix estableix quatre resultats claus que són els que estructuraven les seves actuacions i accions, i que s'analitzen amb més detalla a continuació.

Resultat 1. Enfortir les capacitats de les entitats per monitoratge, comunicació i incidència en la rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans

Per enfortir les capacitats de les entitats per monitoratge, comunicació i incidència en la rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans, el projecte SARP-

Frontera Sud planteja la creació i activació d'un sistema de monitoratge i sistematització de vulneracions de drets a Frontera Sud. L'objectiu és promoure la defensa dels drets humans a la Frontera Sud en l'era post-Covid a través del desenvolupament d'un Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca (SARP) sobre vulneracions de drets humans amb perspectiva EGiBDH on participin les organitzacions de defensa dels drets humans i col·lectius migrants de Catalunya, Ceuta i Melilla, a través del reforç de les seves capacitats de monitoratge, comunicació, mobilització social i incidència politicojurídica per millorar la rendició de comptes de les administracions públiques en l'àmbit català, estatal i europeu.

Per tal d'assolir aquest objectiu, s'estableixen diferents activitats que tenen caràcter puntual (formacions i jornades, per exemple) i de llarga durada (EyeWitness i xarxa).

Resultat 1. Enfortir les capacitats de les entitats per monitoratge, comunicació i incidència en la rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans

Escola d'Activisme 2.0 "Ens movem pel dret a la mobilitat"

Jornada de treball online "Digitalització, fronteres i drets humans en temps del Covid-19"

Prova pilot aplicació EyeWitness (gravació casos)

Establiment i funcionament de la Comissió de Coordinació i avaluació i auditoria externa

En relació amb el desenvolupament de l'**Escola d'Activisme 2.0**. "Ens movem pel Dret a la mobilitat", l'objectiu d'aquesta era estructurar-la en tres mòduls d'aprenentatge que, en sis hores de formació, permetessin treballar qüestions relacionades amb el monitoratge i la informació; la mobilització i la protecció; i la comunicació i la incidència. El plantejament inicial era organitzar 8 cursos facilitats per 6 persones formadores (50% de les quals serien dones i 25% persones no-blanques o migrants), de manera online i offline. Es volia arribar a 192 persones de 42 organitzacions de la societat civil catalana i de la frontera sud d'Espanya, prestant especial atenció a joves de 18 a 30 anys (115 persones), a la participació de dones (97) i de persones migrants (57). La idea final era millorar les capacitats de monitoratge de les persones participants, en mobilització social, protecció integral, comunicació i incidència

políticojurídica per la defensa dels drets de les persones migrants amb un enfocament de gènere.

Font: Projecte SARP-Frontera Sud. Material de formació

Al llarg del projecte, es va establir l'Escola d'Activisme 2.0. “Ens movem pel Dret a la mobilitat”, amb els tres mòduls d'aprenentatge. Es van fer 11 sessions, 3 més de les previstes, amb un total de més de 40 hores lectives. Hi van haver 15 persones formadores, de les quals 12 eren dones i 1 persona no binària. A més a més, el 60% de les mateixes eren persones no blanques. La formació va arribar a 193 persones de 73 organitzacions de la societat civil catalana² (18 de les quals eren formades per persones migrants o minories) i la frontera sud espanyola, 121 de les quals eren dones. El contingut de la formació incloïa un primer mòdul sobre l'ús de noves tecnologies per al monitoratge de vulneracions de drets humans, que es va dur a terme conjuntament amb [EyeWitness](#). El segon mòdul, dedicat a les estratègies de mobilització social i protecció a través d'accions no-violentes va incloure aspectes d'organització interna en els processos de presa de decisions i de resolució de conflictes, així com la interrelació de les accions no violentes amb la lluita antiracista. Finalment, el tercer mòdul es va centrar en la comunicació política i la incidència, amb la participació de la [Red](#)

² Les 46 organitzacions amb seu a Catalunya són: SOS Racisme, Emergència Frontera Sud, Coordinadora Obrim Fronteres, Grup d'habitatge de Sants, Sindicat de Llogateres, ACDDH, Tanquem els CIE, Reguralización Ya, Migrastudium, Tarragona con Colombia, Red Antirracista de Tarragona, Entidad Gitana, Pueblo Gitano, Girona Acull, Diverses 8M, Associació de Ghana de Girona, Sindicat Las Kellys, Interred, Greenpeace, Fundació Ateneu Can Roc, Stop Mare Mortum Badalona, Ndiatiguia, Red Jurídica Antirracista, Veïns del Món Sol Lleida, Fruita amb Justícia Social, Amic Sindicalistes UGT, Red de Migración, Género y Desarrollo, Madrecitas, Espai AIQwa Manresa, Fulbe Fuladuu Koda (FFK), Coodinadora d'ONG de Lleida, Puerta de África, Entre teixint móns, Atzavara Arrels, València Acull, Ab Fleves, Reds, Col·lectiva Catari, Asamblea pels Drets Socials del Garraf, SOS Refugiados, Plataforma pels Camins Escolars, Chilenas BCN, CEAR, La Tregua, Plataforma d'Afectades per la Hipoteca (PAH), Solidary Wheels.

[Jurídica Antiracista](#). Les jornades es van organitzar a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, així com a Ceuta i Melilla i en línia.

En relació amb la **jornada de treball online “Digitalització, fronteres i drets humans en temps de la Covid-19”**, l’objectiu era arribar a 100 persones (50% dones i 20% no-blanques i/o migrants) tant de l’àmbit local com internacional per millorar les seves capacitats en l’ús de noves tecnologies per la defensa dels drets humans en la Frontera Sud.

La jornada “#DIGITALORGANISING: Noves Tecnologies contra el Racisme”, organitzada per Novact i Irídia, conjuntament amb la Fundació Autònoma Solidària, el Computer Vision Center i l’Observatori de Drets Humans i Empreses, es va celebrar el 29 de març a les 16h online. La jornada va tractar qüestions relacionades amb la interrelació entre la intel·ligència artificial, les xarxes socials i la difusió del discurs d’odi, així com les tecnologies de vigilància massiva, fronteres i racisme i les estratègies de resistència davant aquestes. L’esdeveniment va comptar amb la participació de Jordi González (Computer Vision Centre), Laura Riba (Fundació Autònoma Solidària), Laia Serra (advocada penalista), Nora Miralles (Observatori de Drets Humans i Empreses), Paula Guerra (AlgoRace), Larissa Saud (SOS Racisme), María Mingo (EyeWitness against atrocities) i Karlos Castilla (Institut de Drets Humans de Catalunya). A l’acte hi van participar 129 persones de l’àmbit local i internacional, de les quals 36 eren homes, 92 dones i una persona no binària. Entorn a 20 de les organitzacions participants estan liderades per persones migrants o no-blanques.

En relació amb la **creació de la xarxa de suport** per a la creació del Sistema d’Alerta i Resposta Primerenca amb EGIBDH, l’objectiu inicial era incloure 45 organitzacions, de les quals 25 eren catalanes, 17 de la resta de l’Estat espanyol, 5 organitzacions de col·lectius migrants i 3 de la resta d’Europa.

Al llarg del projecte, 152 entitats d’àmbit local, nacional i internacional (30 de les quals són catalanes) han participat en la xarxa de suport per a la creació del Sistema d’Alerta i Resposta

Primerenca amb EGiBDH. Del total d'entitats, 29 d'aquestes són conformades per persones migrants i/o no blanques (19%). En una reunió celebrada a Jerez de la Frontera l'1 d'octubre de 2020 amb diferents entitats³, es va expressar la voluntat d'aprofundir en formes complementàries de treball que potenciessin la denúncia i la comunicació relativa a la vulneració de drets a la frontera sud espanyola. Posteriorment, el mes de març de 2021 en una trobada a Madrid, es va crear el grup de treball per a la Defensa dels Drets Humans. L'objectiu de la iniciativa era construir progressivament una xarxa o coalició que permetés ampliar les capacitats conjuntes d'observació, sistematització, denúncia pública i incidència de les vulneracions de drets a la frontera sud, a partir del treball que ja realitzen les diferents entitats. Afavorir canvis estructurals tant en les polítiques migratòries com en les pràctiques d'actuació; reforçar la capacitat col·lectiva de provar els fets; millorar l'accés a drets de les persones en fronteres; promoure la inclusió d'una perspectiva psicosocial en les accions de les administracions; i augmentar la pressió davant la vulneració de drets per disminuir la impunitat en les fronteres eren objectius del grup de treball. L'objectiu era consolidar la xarxa com instrument clau per millorar la capacitat de reacció davant les vulneracions i violacions de drets, construint així el SARP.

En el procés de construcció de la xarxa, el grup de treball acorda establir, com a instruments de seguiment, el butlletí mensual informatiu, dividit per territoris (Andalusia, Balears, Canàries, Múrcia i Ceuta i Melilla) construït conjuntament per totes les entitats, que contribuiran al mateix compartint la informació recopilada. D'igual manera, es crea un arxiu compartit de queixes al Defensor del Pueblo i altres organismes, per construir un instrument d'observació de vulneracions de drets, i poder plantejar accions conjuntes en l'elaboració i seguiment de queixes i denúncies. Addicionalment, s'inclouen les formacions com a instrument de treball de la xarxa, per identificar espais on calgui promoure l'intercanvi o adquisició de coneixements. També s'articula un espai conjunt de petició d'informació a través de preguntes parlamentàries i al Portal de Transparència, per obtenir dades i millorar la capacitat d'incidència. Finalment, s'entén l'informe anual com a producte del treball en xarxa. La construcció de la xarxa s'entén com un procés progressiu que s'inicia el novembre

³ Algeciras Acoge, APDHA, Atlas, Caleidoscopia, CIE No Algeciras, Coordinadora de Barrios, Elín, Mec de la Rue (M.D.L.R), Mundo en Movimiento, No Name Kitchen; Programa Odos, Proyecto Frontera Sur, Red Interlavapiés, Sindicato de Manteros, SIRA, Servicio Jesuita Migrante, Solidary Wheels, Valiente Bangla, Irídia i Novact.

de 2022 amb una prova pilot, una fase de desenvolupament prevista el maig de 2023 i una fase de consolidació prevista per maig de 2024.

Sembla imprescindible assenyalar que la xarxa de suport per a la creació del Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca amb EGiBDH s'ha posat en marxa, però no pot considerar-se una tasca acabada. Certament, hi ha hagut accions (com les assenyalades amb anterioritat) que han sorgit fruit del treball col·laboratiu, però no serien suficients per parlar d'una xarxa estable, sostenible i amb un nivell elevat d'interacció. Tot i això, s'ha fet un pas molt important per establir i treballar conjuntament amb entitats de diferents territoris, especialment situades als escenaris de frontera sud, i s'han superat alguns recels dels recels que algunes podrien tenir per interactuar amb entitats no directament presents al territori. El treball de teixir confiança i col·laboracions s'ha dut a terme amb èxit, i segurament el que s'ha aconseguit és màxim que podria assolir-se en el temps del projecte. Construir accions i processos comunitaris requereix temps, i el projecte SARP-Frontera Sud ha servit per posar la llavor d'un treball en xarxa que pot esdevenir sistèmic i sostingut en un futur. En un context on hi ha espais habituals de participació en xarxa (promoguts per diferents entitats), els productes del grup de treball permeten inferir que es pot dotar de valor afegit l'existència de la xarxa de suport per al Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca amb EGiBDH, tot i que temporalment s'esdevingui fora del marc d'aquest projecte.

En relació amb la **prova pilot del funcionament de l'aplicació EyeWitness**, l'objectiu era obtenir com a mínim 20 gravacions de casos de vulneracions de drets a la Frontera Sud a través de l'aplicatiu, per ser transferides, sistematitzades i verificades en el sistema de monitoratge. Es tractava de testejar el Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca amb EGiBDH amb la participació de 8 organitzacions que treballen a la Frontera Sud, 3 de Ceuta i 5 de Melilla, formades prèviament en l'Escola d'Activisme 2.0.

En el marc del projecte, es va adquirir la tecnologia EyeWitness i es va firmar un Memoràndum d'Entesa entre Irídia, Novact i EyeWitness. Es va rebre preparació tecnològica i també es van realitzar tallers amb la participació de personal especialitzat d'EyeWitness en els quals van

participar entitats de la frontera sud espanyola. Al llarg del projecte, però, es van constatar les dificultats d'usar l'aplicació Eyewitness en la recollida d'evidències audiovisuals de les vulneracions de drets a la frontera sud. La raó principal és que aquestes situacions es produeixen en contextos altament *securitzats* (fronteres) i enmig d'operacions policials, el que dificulta l'accés de les persones voluntàries a gravar el que s'està esdevenint. En aquest sentit, es van desenvolupar mitjans alternatius per a la recollida, verificació i registre d'evidències audiovisuals (gravacions amb mòbil de les persones afectades o periodistes). En aquest sentit, sí s'han pogut obtenir evidències audiovisuals de vulneracions de drets que s'han pogut sistematitzar i tractar⁴. Les evidències dels esdeveniments succeïts els dies 2 i 3 de març de 2022 (salts a la tanca de Melilla) i la intervenció policial del 24 de juny a la tanca de Melilla s'han pogut usar per fer incidència. En aquest sentit, el projecte ha recollit 23 gravacions de casos de vulneracions de drets a la frontera sud que han estat transferides, sistematitzades i verificades en el sistema de monitoratge com a part del previ de la prova pilot de formació i testeig del Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca amb EGiBDH. En aquesta recopilació i sistematització han participat entitats que havien participat com Servicio Jesuïta Migrante (Melilla); Solidarity Wheels (Melilla); Asociación Elin (Ceuta); No Name Kitchen (Ceuta), CIES No Algeciras, APDHA Málaga.

Per tancar l'anàlisi d'aquest primer resultat, cal apuntar que per tal de dur a terme totes aquestes actuacions i fer-ne el seguiment pertinent, el projecte tenia previst l'establiment d'una **Comissió de Coordinació** entre les dues institucions promotores, que garantís el funcionament de les activitats, i també fos responsable de fer el seguiment de l'avaluació i auditoria externa.

La Comissió de Coordinació es va establir al principi del projecte amb la participació de personal d'Irídia i Novact amb l'objectiu de garantir i fer seguiment de la gestió tècnica i administrativa del projecte; fer seguiment de la implementació de les activitats assegurant-ne la qualitat necessària i l'obtenció dels productes establerts; fer anàlisi del context amb especial atenció als factors externs i la seguretat mínima pel desenvolupament del projecte; elaborar de manera coordinada els plans de treball i protocols de funcionament; activar (en

⁴ En aquesta recopilació i sistematització han participat entitats que havien participat com Servicio Jesuïta Migrante (Melilla); Solidarity Wheels (Melilla); Asociación Elin (Ceuta); No Name Kitchen (Ceuta), CIES No Algeciras, APDHA Málaga.

cas necessari) els plans de contingència per prevenir i limitar l'impacte de factors externs; fer el control executiu del pressupost; aprovar contractacions superiors igual o majors als contractes menors; i elaborar els informes de seguiment i finals. La Comissió de Coordinació s'ha reunit setmanalment des de l'inici fins al final de l'execució del projecte, i en les seves trobades han participat, segons les circumstàncies i necessitats, personal d'incidència, comunicació i formació de les dues entitats. A voltes, també han participat actores externs, com l'equip de l'Observatori del Sistema Penal i Dret Humans; o Instrategies en relació a aquesta avaluació. La Comissió de Coordinació ha funcionat molt correctament, essent molt positiva la col·laboració entre ambdues entitats. La flexibilitat i bona relació entre els equips segurament explica, juntament amb el compromís demostrat per totes les persones implicades, l'èxit d'aquest instrument de governança del projecte.

En relació amb el Resultat 1. Enfortir les capacitats de les entitats per monitoratge, comunicació i incidència en la rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans, es pot afirmar que s'han acomplert la majoria dels objectius del mateix de manera satisfactòria. Les debilitats en aquest primer àmbit han estat suplertes amb capacitat d'adaptació i flexibilitat: en aquest sentit, la falta d'implementació de la prova pilot de l'aplicatiu EyeWitness s'ha compensat amb el suport audiovisual en situacions de vulneracions de drets recopilat per altres vies. Per la seva banda, les limitacions del treball de la xarxa de suport pel SARP Frontera Sud no amaguen la bona comunicació i predisposició de les entitats vinculades, l'existència d'instruments comuns i participats de treball i les possibilitats futures per la consolidació d'aquest instrument de treball.

Fortaleces

- Realització de les formacions i adequació als perfils previstos
- Realització de la jornada #DIGITALORGANISING
- Grup de treball de col·laboració entre entitats (treball en xarxa)
- Recopilació de vulneracions de drets
- Funcionament de la Comissió de Coordinació

Espais de millora

- Avançar en la consolidació de la xarxa de suport pel Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca amb EGIBDH
- Desenvolupament de la prova pilot de l'aplicació EyeWitness

Resultat 2. Millorar l'anàlisi sistemàtic sobre les vulneracions amb perspectiva interseccional i de gènere

L'objectiu d'aquesta acció era desenvolupar la infraestructura de monitoratge i informació del Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca, incorporant en la recollida i anàlisi de les dades un enfocament GiBDH. Per assolir aquest objectiu, el projecte volia crear una infraestructura de monitoratge i informació, així com elaborar un informe anual sobre la situació de vulneració de drets humans a la frontera sud espanyola, tot realitzant missions multidisciplinàries en situacions d'emergència per testejar el sistema de monitoratge.

Resultat 2. Millorar l'anàlisi sistemàtic sobre les vulneracions amb perspectiva interseccional i de gènere

Creació i activació d'un sistema de monitoratge i sistematització de vulneracions de drets a la Frontera Sud

Desplaçament missions fact-finding multidisciplinar per situacions d'emergència en Frontera Sud vinculat al Sistema de monitoratge

Elaboració d'un informe anual sobre la situació de vulneració de drets humans en la frontera sud-occidental d'Europa

En relació amb la **creació del sistema de monitoratge i de sistematització de les vulneracions** a la frontera sud, l'objectiu era aconseguir que 60 persones observadores de drets humans (50% dones i un 25% persones no-blanques o migrades), capacitades en l'Escola d'Activisme 2.0., poguessin participar en aquestes tasques. Alhora, es volien identificar vulneracions a col·lectius en situació d'especial vulnerabilitat a partir d'experiències recollides en diferents grups focals organitzats a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

Al llarg del projecte, 90 persones observadores de drets humans (85% dones i 0,6% no blanques o migrants) van ser acompanyades i empoderades per participar en el sistema de monitoratge de vulneracions de drets humans, tot i que no totes havien estat capacitades a l'Escola d'Activisme 2.0. Així mateix, 78 persones (40% no blanques o migrants) van participar en tres grups focals a Girona, Lleida i Jerez de la Frontera per identificar a col·lectius en situació d'especial vulnerabilitat.

El desenvolupament d'una infraestructura de monitoratge i informació del SARP amb enfocament GiDH ha tingut un èxit desigual. Per una banda, el treball en xarxa i els contactes amb les persones i entitats que treballen a escenaris de Frontera Sud ha permès recollir, sistematitzar i analitzar molts més casos de vulneracions dels inicialment previstos (vegeu punt següent). Per altra banda, aquesta recollida en xarxa i participada no ha aconseguit estructurar-se de manera permanent, que seria l'objectiu últim de la creació d'un Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca. Si bé és cert que s'ha treballat amb la formació de les persones implicades i s'ha estructurat una metodologia comuna de recollida de dades, el correcte funcionament del mecanisme depèn de la voluntat, temps i capacitats de les entitats implicades, que si bé és un element positiu en si mateix, no permet parlar d'un instrument estructurat i de caràcter permanent. Per altra banda, la modificació dels territoris on s'han fet les trobades (substituint algunes ciutats catalanes per Jerez de la Frontera), lluny de considerar-se una inobservança, cal valorar-la positivament. La capacitat d'adequació del projecte es recull, precisament, en aquesta capacitat d'entendre el territori i assumir el rol clau que les entitats que ja treballen i coneixen els territoris de Frontera Sud poden aportar al projecte.

En relació amb les **missions fact-finding**, es volia que aquestes servissin per identificar, com a mínim, 60 casos de vulneracions de drets humans, sistematitzats, analitzats i verificats a partir del sistema de monitoratge, dels quals 50% correspondrien a dones migrants. Es van preveure tres missions d'aquestes característiques, desplegades en diferents localitzacions del sud de l'Estat espanyol.

Al llarg del projecte s'han dut a terme dues missions fact-finding: una a Canaries i l'altra a Melilla, justificades per situacions d'emergència i vulneració massiva de drets humans. L'objectiu de les missions era donar suport a les organitzacions en terreny per ajudar en el monitoratge de les vulneracions de drets, així com en el suport per accions de comunicació i incidència vinculades a aquestes situacions. Cada una d'aquestes missions ha quedat recollida en un informe executiu que explica cada situació i les actuacions dutes a terme en relació amb aquesta.

Les missions han estat formades per persones expertes, dues de l'àmbit acadèmic (una, procedent d'EuromedRights en el cas de Melilla) i una de l'àmbit legal, acompanyades per

persones expertes en recerca social i comunicació. El treball de recerca de cada visita va comptar amb la col·laboració de 24 entitats de defensa de drets humans que treballen a la Frontera Sud i de col·lectius migrants. Els informes de les visites⁵ inclouen entrevistes i testimonis i permeten obtenir una bona panoràmica de la situació que volen descriure. És cert que, en la metodologia de treball es buscava garantir la perspectiva interseccional d'edat i gènere, tot i que els perfils de la majoria de persones que es troben en situació de trànsit fronterer (homes joves) segurament va dificultar-ne la tasca.

La visita a Canarias és un exemple de la capacitat d'adequació del projecte. La realitat migratòria en frontera, les polítiques de contenció i les actuacions policials que s'han dut a terme en els darrers anys a l'arxipèlag han servit per enfortir la identificació del territori com a frontera sud d'Espanya, i de la Unió Europea per extensió, té una importància real i simbòlica notable.

La visita a Melilla va sorgir dels esdeveniments succeïts el 24 de juny de 2022, quan unes 2.000 persones, majoritàriament joves sudanesos, van intentar passar la frontera entre Espanya i Marroc pel pas fronterer de Barrio Chino. Les intervencions policials d'ambdós països van deixar xifres de tragèdia, amb 37 persones mortes i gairebé 100 desaparegudes. Les devolucions 'en calent' que es van realitzar aquell dia van ser considerades il·legals pel Defensor del Pueblo⁶. Com s'apuntarà en els punts següents, els esdeveniments del 24J han tingut un impacte important en el projecte SARP-Frontera Sud, demostrant la capacitat d'adaptació i adequació del mateix al context de la realitat migratòria en frontera.

**Vulneraciones de derechos
en la respuesta institucional
a las llegadas de personas
migrantes en Canarias**

(abril - mayo 2022)

⁵ Vegeu "Vulneraciones de derechos en la respuesta institucional a las llegadas de personas migrantes en Canarias (abril-maig 2022)" a https://iridia.cat/wp-content/uploads/2022/05/informe_vulneracion_derechos_canarias_abril_mayo_22-1.pdf. El document sobre la visita a Melilla és de caràcter intern.

⁶ Vegeu <https://www.defensordelpueblo.es/resoluciones/actuaciones-y-medidas-de-los-cuerpos-y-fuerzas-de-seguridad-del-estado-en-melilla/>

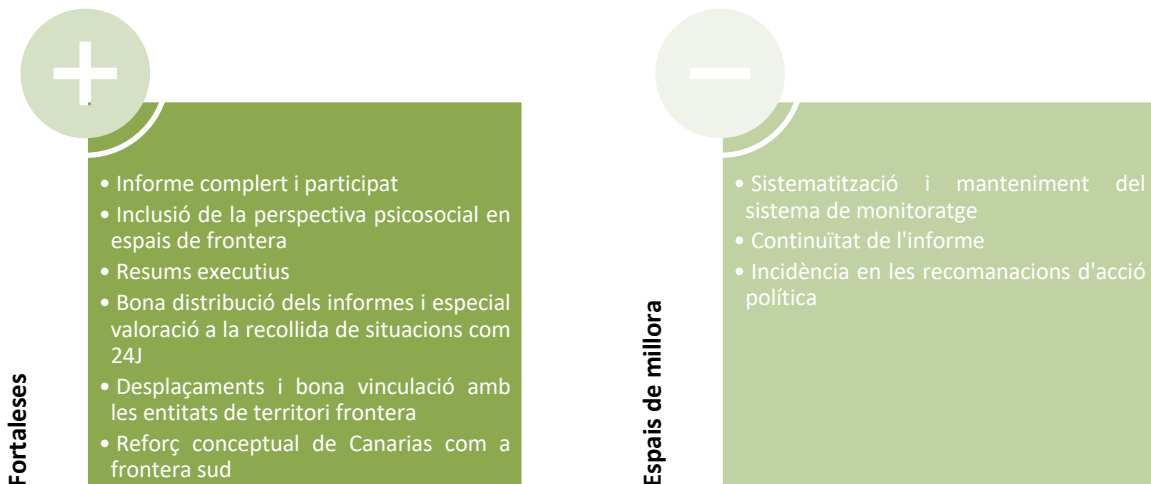
Finalment, en relació amb l'elaboració d'un **informe anual sobre la vulneració de drets humans** a la Frontera Sud, es volia redactar un document de 80 pàgines que recollís, com a mínim, 40 casos d'abusos i discriminacions a persones i col·lectius migrants. Així mateix, es pretenia elaborar dos informes executius sobre la situació de crisi i/o vulneració massiva de drets en la frontera sud elaborats per dos equips de recerca formats per 10 persones. L'objectiu era convertir aquests documents, que s'havien de distribuir entre 2.000 persones, en una anàlisi robusta de les discriminacions i vulneracions de drets existents en territoris de frontera, així com analitzar les tecnològiques de seguretat i control utilitzades, i oferir recomanacions a les autoritats públiques i jurídiques en l'àmbit català, espanyol i europeu.

L'informe publicat en el marc del projecte, "[Vulneración de derechos humanos en la Frontera Sur del Estado español 2021 - 2022 Racismo institucional, fronteras y política migratòria](#)" recull, en les seves 162 pàgines, més de 500 casos de vulneracions de drets humans, que han estat sistematitzats, analitzats i verificats. La inclusió de la perspectiva psicosocial en l'informe (i també com a metodologia de treball) és un valor afegit d'aquest, que té una alta potencialitat per convertir-se en una metodologia de treball estructural en la recollida i sistematització de casos de vulneracions de drets.

L'informe és un document complet, exhaustiu i ben estructurat que permet conèixer la situació de vulneracions de drets humans en els territoris frontera sud d'Espanya i la UE, i ha estat publicat en català, castellà i anglès. El document ha estat coordinat per Irídia i Novact, però és especialment valorable el treball participat que han tingut les entitats del territori, que han pogut contribuir en el mateix i fer-se'l seu. L'informe ha estat redactat per vuit persones investigadores, i hi han participat 18 entitats d'Andalusia (4), Melilla (2), Ceuta (2), Canarias (3) i Catalunya (1), a més de dues de caràcter estatal (6). El document ha estat distribuït a més de dues mil persones, i com s'apuntarà més endavant, s'ha convertit en una peça clau per les accions de sensibilització, comunicació i incidència del projecte. La bona rebuda de l'informe obre espai per pensar en la seva continuació com a instrument de monitoratge, però també d'incidència política.

En relació amb el Resultat 2. Millorar l'anàlisi sistemàtica sobre les vulneracions amb perspectiva interseccional i de gènere, cal apuntar que la majoria d'accions han estat desenvolupades satisfactòriament. Si bé no s'ha construït un Sistema d'Alerta i Resposta

Primerenca estable i permanent, sí s'han posat les bases que poden conduir al desenvolupament d'aquest, i la interacció amb les entitats i persones implicades ha permès recollir de manera veraç i contrastable nombrosos casos de vulneracions de drets humans en frontera. La presència del projecte a Canarias ha permès reforçar la narrativa del projecte sobre les vulneracions de drets humans a la Frontera Sud espanyola, tal com queda recollit en els informes executius i l'informe final. Aquest s'ha convertit en un element clau de sensibilització, comunicació i incidència del projecte.

Resultat 3. Reforçar la sensibilització ciutadana sobre la vulneració de drets a Frontera Sud

Un objectiu estructural del projecte SARP-Frontera Sud era reforçar la sensibilització ciutadana sobre la vulneració de drets a Frontera Sud. Aquest punt és especialment important per combatre la sensació de soledat que tenen moltes de les entitats que treballen al terreny, i que perceben que no arriben amb prou força a l'opinió pública general. Alhora, el projecte també volia empoderar a la ciutadania de Catalunya, de l'Estat Espanyol i d'Europa sobre la situació de vulneració de drets en la frontera sud d'Espanya des d'un enfocament EGIBDH a través de la millora de la disponibilitat, l'accessibilitat i qualitat de la informació sobre les vulneracions dels drets humans per les persones migrants.

Resultat 3. Reforçar la sensibilització ciutadana sobre la vulneració de drets a Frontera Sud

Creació i activació d'un sistema de resposta comunicativa

Realització de càpsules audiovisuals a partir dels resultats de l'informe anual

Campanya digital per la presentació de l'informe anual i càpsules audio-visuals

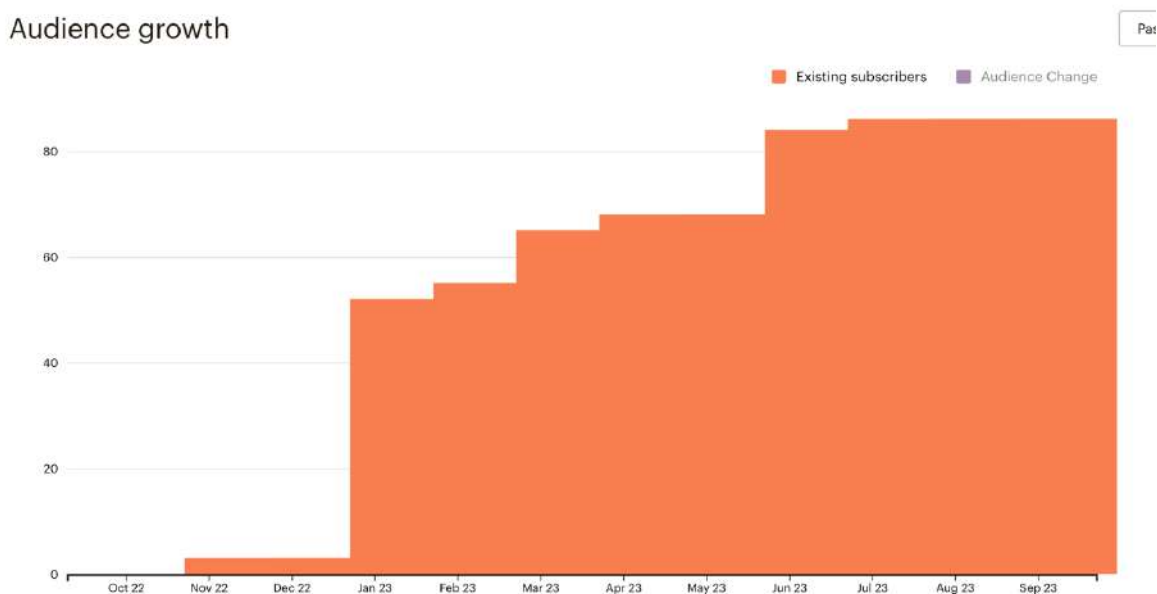
Congrés Euro-Mediterrani post-pandèmia per l'intercanvi de bones pràctiques

Cicle de tallers "La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats"

En relació amb la **creació i activació d'un sistema de resposta comunicativa**, el projecte volia vincular-lo amb el SARP i, alhora, permetre una amplificació de la realitat de la situació de vulneració de drets a la Frontera Sud per augmentar la conscienciació crítica en la ciutadania respecte a les realitats migratòries i, al mateix temps, contrarestar notícies falses que es propaguen amb finalitats polítiques i que criminalitzen les persones migrants a la Frontera Sud.

Al llarg del projecte, s'han anat establint i reforçant els canals de comunicació entre les organitzacions que treballen a Frontera Sud i les organitzacions que es troben a Catalunya i la resta de l'Estat per poder dur a terme accions comunicatives reactives (alertes comunicatives) basades en dades i alineades amb les accions d'incidència. S'han fet comunicats i rodes de premsa, i s'han usat les xarxes socials per ampliar l'impacte. A través de les formacions en matèria de comunicació que van realitzar-se en el marc de l'Escola d'Activisme 2.0. i en col·laboració amb les xarxes pròpies de les entitats involucrades, es va dur a terme un mapatge d'actors comunicatius i altres entitats socials per fer-los arribar les alertes comunicatives, amb caràcter reactiu, davant les situacions de vulneracions de drets a Frontera Sud. En l'establiment d'aquesta xarxa d'interacció per facilitar la comunicació, van participar-hi 28 persones, que recollien, preparàvem i distribuïen la informació, que arribava a diferents actors socials i mitjans de comunicació. En premsa escrita, les accions del projecte han aparegut en més de 50 notícies, incloent-hi premsa digital. Es calcula que han accedit a alguns dels productes comunicatius del projecte més de 60.000 persones. Les entitats promotores estimen que, entre les visualitzacions de les alertes comunicatives, la visualització de les càpsules audiovisuals, la descàrrega d'informes i les contribucions en mitjans de

comunicació audiovisual, s'ha arribat a una audiència estimada de més de 7.400.000 persones. Finalment, cal apuntar que un dels instruments claus d'aquesta xarxa comunicativa ha estat el butlletí de monitoratge bimensual que s'apuntava amb anterioritat. Durant el 2023, hi ha hagut un augment del 71% d'entitats que s'han subscrit al mateix, com recull la figura següent.

Font: FV. 15. Noves adhesions al Butlletí. Projecte SARP-Frontera Sud

El treball de suport comunicatiu és clau, per promoure una sensibilització crítica a la ciutadania en general. Però també ho és per donar suport a les entitats que treballen al terreny, i que tenen una quotidianitat atafegada que no els permet establir o pensar en instruments de comunicació. En aquest sentit, el suport extern per amplificar la seva feina de denúncia de les vulneracions de drets és especialment important, i també donar-los veu a diferents espais més enllà dels territoris on treballen habitualment.

En relació amb la **realització de les càpsules audiovisuals**, estava prevista la realització de tres càpsules audiovisuals de 10 minuts cadascuna amb la participació de membres d'organitzacions en drets humans, en català i castellà.

En el marc del projecte s'ha fet un [vídeo de 15 minuts](#) que busca ser un resum executiu visual de l'informe anual. Per facilitar la disseminació de les informacions i facilitar-ne la difusió, s'han fet 9 càpsules audiovisuals més curtes que recullen la situació de vulneració dels drets

humans a la Frontera Sud. El suport audiovisual s'ha elaborat a partir d'enregistrament d'imatges recollides durant les missions *fact-finding*, i sempre en col·laboració amb les entitats de terreny i les persones implicades. La difusió d'aquestes càpsules ha estat principalment a través d'actes vinculats al projecte (presentació de l'informe i similars) i a través de les xarxes socials. Cal remarcar que tota la producció audiovisual compta amb subtitulació que permet que pugui arribar a un públic més ampli i divers.

La **campanya digital per presentar l'informe** està vinculada a la producció de les capsules audiovisuals, que també ha comptat amb una presentació de caràcter presencial. En aquest sentit, es va organitzar un acte de presentació formal al Col·legi de Periodistes de Catalunya (Barcelona), que va comptar amb premsa i també amb la presència de persones que han sofert vulneracions de drets. Fora del marc temporal del projecte, l'informe també ha estat presentat en diferents actes a Madrid (28 de novembre de 2023 al Círculo de Bellas Artes) i a Las Palmas de Gran Canarias (9 de novembre de 2023 al Patio del Cabildo). La roda de premsa inicial va estar acompanyada d'un treball de seguiment a periodistes i mitjans de comunicació.

Més enllà de la presentació formal, sembla important remarcar que s'ha buscat crear una narrativa pròpia, que vagi més enllà de les imatges habituals de frontera. En aquest sentit, el projecte continua treballant en la producció de missatges vinculats a l'informe, amb una campanya audiovisual de diferents píndoles curtes a diferents xarxes socials, que vol ser una primera aproximació a una conceptualització diferenciada del que succeeix a les fronteres i de com es mostren les persones que són víctimes de vulneracions de drets.

En relació amb la **celebració d'un congrés euromediterrani per l'intercanvi de bones pràctiques**, el projecte volia trobar una trobada per l'intercanvi de bones pràctiques entre organitzacions de la societat civil que treballen per a la protecció dels drets de les persones migrants a ambdues riberes de la Mediterrània.

Els dies 5 i 6 de maig de 2023 es van organitzar les jornades "Defensa de Drets Humans a la Frontera Sud"⁷ al Museu Marítim de Barcelona. Les jornades van servir per presentar els resultats de l'informe anual i obrir un espai d'intercanvi de pràctiques i experiències entre organitzacions que treballen en situacions de vulneració de drets i discriminacions. L'acte va

⁷ Vegeu més informació a https://novact.org/jornades_dretshumans_fs/

comptar amb la participació de 138 persones, i es va convidar formalment a persones representants polítiques de l'àmbit estatal i català com a fila 0. L'acte presencial disposava de suport en *streaming* per poder ser seguit per persones que no podien participar-hi directament. L'acte es va realitzar en castellà i anglès, amb traducció de l'àrab quan era pertinent.

Assolits els objectius de la jornada, sembla imprescindible apuntar, com a espais de millora, la necessitat de continuar reforçant la col·laboració i participació d'entitats i persones procedents dels territoris de frontera del Marroc, Senegal o Mauritània (per mencionar-ne alguns). Enfortir el suport i la interacció amb entitats de territoris que comparteixen frontera és clau per poder fer un millor seguiment de les vulneracions de drets i també per compartir i aprendre d'experiències i accions conjuntes.

En relació amb el **cicle de tallers “La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats”**, l'objectiu era sensibilitzar al públic jove respecte la necessitat d'avançar vers el compliment de la legalitat i el respecte dels drets humans a la frontera Sud, així com sobre estratègies de resistència i transformació social impulsades pels col·lectius de les persones afectades.

Al llarg del projecte es van realitzar quatre tallers de dues hores de durada cadascun, que van comptar amb la participació de més de 300 persones joves amb paritat de gènere. Els tallers es van celebrar a les províncies de Barcelona i Tarragona (Barcelona, Sant Esteve Sesrovires, Alcover i Valls) amb la participació dels col·lectius de defensa dels drets de les persones migrades i les persones afectades per les vulneracions en cadascuna de les localitats. Els continguts es van adequar a les demandes de cada territori, plantejant-se qüestions relacionades amb les polítiques de migració, refugi i asil a la UE des d'una perspectiva jove o el concepte de violència, la lluita antiracista, les fronteres de l'Estat i els discursos d'odi.

De nou, es compleixen els objectius establerts en el projecte. Però els tallers “La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats” hauria pogut ser una activitat menys intensa (en temps d'acció i

de preparació) però més àmplia en qüestions de difusió i disseminació, per arribar a un públic generalista i menys sensibilitzat. En aquest sentit, per exemple, si bé els tallers es preveien celebrar-se en les quatre províncies catalanes, s'han ajustat als territoris on hi havia entitats o centres escolars interessats en l'activitat. Evidentment, és imprescindible atendre aquestes demandes de la societat civil, però també ho és anar més enllà d'aquestes. El reforç de la sensibilització en grups de persones ja sensibilitzades és important, però sortir dels espais habituals i arribar a un públic més generalista i més desconegut de la realitat de la Frontera Sud també és imprescindible.

En relació amb el Resultat 3. Reforçar la sensibilització ciutadana sobre la vulneració de drets a Frontera Sud, es pot afirmar que s'han dut a terme correctament les accions previstes. La sensibilització ciutadana és un tema clau per a construir consciència crítica sobre les vulneracions de drets a la Frontera Sud arreu de l'Estat espanyol. També ho és per ajudar a superar la sensació de soledat i aïllament de les entitats que treballen en frontera, i per ajudar-les a construir discurs i narratives que serveixin en la seva feina quotidiana. Donar-los veu en espais diferents dels habituals és especialment enriquidor. Més enllà dels objectius establerts, el projecte podria haver explorat vies de sensibilització més àmplies i innovadores, per arribar a un públic generalista habitualment poc implicat (i interessant) en la vulneració de drets en Frontera Sud.

Fortaleses

- Elaboració del vídeo i les píndoles informatives
- Disseminació de les informacions i productes audiovisuals
- Activitats de presentació pública (especial atenció a joves)
- Explorar una nova manera de parlar i visualitzar la vulneració de drets en frontera

Espais de millora

- Audiència més ampla i no conscienciada
- Col·laboració amb entitats del Sud Global
- Reforçar el suport en incidència i comunicació de les entitats que treballen a terreny

Resultat 4. Millorar els mitjans i les estratègies d'incidència política i jurídica per la rendició de comptes de les vulneracions de drets

L'objectiu d'aquest resultat era millorar els mitjans i estratègies d'incidència política i jurídica per part dels diferents actors de la societat civil de Catalunya i sud d'Estat espanyol per la rendició de comptes de les administracions públiques d'àmbit estatal i autonòmic en la seva obligació de garantir l'exercici dels drets humans de les persones migrants en totes les seves dimensions.

Resultat 4. Millorar els mitjans i les estratègies d'incidència política i jurídica per la rendició de comptes de les vulneracions de drets

Creació i activació d'un sistema de resposta d'incidència jurídica i política

Organització accions-urgent d'incidència política sobre situacions de crisi a la frontera sud-occidental europea

Tour d'incidència política multinivell per incloure els resultats i recomanacions de l'informe en l'agenda política europea, estatal i autonòmica.

En relació amb la **creació i activació d'un sistema de resposta d'incidència jurídica i política**, el projecte volia aconseguir que, com a mínim el 50% dels 20 escrits polítics i jurídics elaborats pel projecte SARP-Frontera Sud i presentats a les autoritats competents derivessin en l'obertura d'investigacions oficials, bé per part de la Fiscalia, el Defensor del Pueblo o el Síndic de Greuges de Catalunya.

Al llarg del projecte es van presentar 24 comunicacions polítiques i/o escrits jurídics a autoritats públiques d'àmbit català, estatal i internacional. El total de persones a les quals es va poder arribar superava la xifra de 500 persones, tot i que no es va poder garantir la paritat entre homes i dones (aquestes només representaven un 5% dels casos), però tal com s'ha apuntat amb anterioritat, aquesta circumstància ha d'entendre's en relació amb els perfils de persones migrants que arriben a la Frontera Sud espanyola. Entre aquests documents, s'inclouen 3 escrits a grups parlamentaris, diferents notificacions al Defensor del Pueblo, al Comitè de Prevenció contra la Tortura de Nacions Unides, així com escrits jurídics al Relator

Especial pels Drets de les Persones Migrants de Nacions Unides, al Parlament Europeu i la *Comision National de Drotis de l'Homme*. Cal apuntar que es va sol·licitar al Defensor del Pueblo l'inici d'un procediment per les vulneracions de drets comeses durant l'intent d'entrada per la tanca de Melilla els dies 2 i 3 de març de 2022, així com pels esdeveniments del 24J a Melilla. També es va sol·licitar al Congrés dels Diputats l'obertura d'una Comissió de Recerca pels esdeveniments del 24J, que va ser presentada per Unidas Podemos, Esquerra Republicana de Catalunya i EH-Bildu i que va acabar sent denegada amb els vots en contra de PSOE, PP i Vox.

També s'ha col·laborat i donat suport a altres organitzacions de la societat civil per denunciar els esdeveniments del 24J, que han estat enviades a l'Alt Comissionat per als Drets Humans de Nacions Unides; la Relatora Especial de Nacions Unides contra el Racisme, la Xenofòbia i els altres formes connexes d'Intolerància; al Relator Especial de Nacions Unides contra la Tortura; al Relator Especial de Nacions Unides sobre Drets de les Persones Migrants; al Grup de Treball Expert sobre Persones Afrodescendents i al Mecanisme Independent Expert per a la Justícia i Igualtat, així com a portantveus de les Comissions d'Exterior, i de Llibertats Fonamentals (LIBE) del Parlament Europeu.

Tal com estava planejat, es van enviar els dos informes executius als diputats i diputades membres de la Comissió d'Interior (amb l'excepció de Vox), al Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions i a la Secretaria d'Estat de Migracions depenent d'aquest, al Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030; a diferents grups parlamentaris del Parlament Europeu (Grup dels Socialistes i Demòcrates europeus; Grup de l'Esquerra Unitària Europea/Esquerra Verda Nòrdica; Grup dels verds/Aliança Verda Europea) i a la Comissió LIBE del Parlament Europeu. El projecte també recollia que com a mínim 4 de les 8 autoritats públiques a les quals s'enviessin els informes executius amb evidències de vulneracions de drets humans a la Frontera Sud fessin declaracions o iniciessin investigacions oficials. En aquest sentit, tant l'informe anual del Defensor del Pueblo, del Síndic de Greuges de Catalunya i del Comitè Europeu de Prevenció de la Tortura van incloure casos de vulneracions de drets humans en la Frontera Sud recollits per l'informe anual produït pel projecte.

Malgrat que no sempre s'hagin aconseguit els objectius desitjats, el treball d'incidència política ha funcionat correctament. S'han articulat relacions amb els partits que més

preocupació han demostrat per aquestes qüestions, i s'ha evitat la confrontació amb aquells que han fet de la vulneració de drets un espai d'interès partidista. La incidència jurídica ha estat vinculada als esdeveniments del 24J, però explorar la possibilitat d'avançar en procediments de litigi estratègic de manera més estructural seria una bona oportunitat per enfortir els resultats del projecte a llarg termini. En aquest sentit, preveure l'inici d'una PNL-Proposició No de Llei, i tal com s'apuntava a l'inici d'aquest capítol, era segurament una acció especialment ambiciosa, que ha pogut solucionar-se positivament reconduint les qüestions vinculades amb la Frontera Sud a la necessitat d'una Comissió d'investigació i les vinculades a la proposta legislativa a la ja existent PNL sobre la regularització de persones migrants.

En relació amb l'**organització d'accions urgents d'incidència política sobre situacions de crisis**, el projecte establia que s'establissin dues campanyes d'incidència política d'emergència, vinculat a les troballes de les missions *fact-finding*.

Part de la feina d'incidència del projecte va quedar afectada pels esdeveniments del 24J. Aquesta situació és coherent amb els objectius del projecte, i té sentit no només per la gravetat dels esdeveniments (que encaixaven perfectament en els objectius del SARP) sinó pel treball en xarxa que la situació del 24J va generar, i que va permetre la coordinació i treball de moltes entitats que treballen en la protecció dels drets humans.

En aquest sentit, cal reiterar que el paper d'un projecte com el SARP-Frontera Sud pren especial rellevància quan pot contribuir, amb els recursos i la distància necessaris, a enfortir la feina d'incidència que no sempre poden fer les entitats en terreny. Aquesta complementaritat és clau, i permet una distribució de tasques òptima, en la que cadascuna de les entitats involucrades pot treure major partit del seu valor afegit.

En relació amb el **tour d'incidència política multinivell**, el projecte definia com a objectiu presentar l'informe, i les recomanacions que aquest recollia, a les autoritats públiques catalanes, espanyoles i europees. L'objectiu de les trobades era promoure el respecte de la legalitat internacional a la Frontera Sud respecte als drets de les persones migrants, els seus drets en el marc de les devolucions, la garantia de l'accés a la protecció internacional, la protecció dels drets dels menors d'edat i la situació de dones i nenes.

Al llarg del projecte, s'han dut a terme contactes amb autoritats competents, especialment de la branca legislativa i de l'àmbit de la supervisió de les actuacions públiques. En aquest sentit, s'ha treballat amb el grup parlamentari confederal d'Unidas Podemos-En Comú Podem-Galícia en comú, així com amb diputats i diputades membres de la Comissió d'Interior (EH Bildu, ERC, Unides Podem, Junts i Compromís). No s'han pogut establir trobades amb el Ministeri d'Interior o el Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions i la Secretaria d'Estat de Migracions, però sí amb el Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030. També s'ha pogut compartir l'informe amb les delegacions de govern a Ceuta i Melilla i, en més d'una ocasió, amb l'equip de migracions del Defensor del Pueblo. En la visita a Brussel·les, es van poder fer trobades amb la Direcció d'Interior (DG Home) i el Servei d'Acció Exterior (EEAS) de la Comissió Europea i van haver-hi trobades amb membres del Grup de l'Esquerra Unitària Europea/Esquerra Verda Nòrdica, del Grup dels Verds/Aliança Verda Europea i del Grup dels Socialistes i Demòcrates europeus. També va haver-hi una trobada amb la Delegació del Govern de Catalunya davant la UE, el Comitè contra la Tortura i el Relator especial de drets de les persones migrants de NNUU.

Cal assenyalar positivament la celebració d'una trobada presencial i online de retorn dels resultats d'aquesta ronda d'incidència política a les entitats i persones vinculades al projecte. Aquest retorn, que no es fa sempre de manera sistemàtica, reforça la perspectiva de treball en equip del projecte.

En relació amb el Resultat 4. Millorar els mitjans i estratègies d'incidència política i jurídica per a la rendició de comptes de les vulneracions de drets, el projecte ha complert amb el que estava previst. El gap entre la incidència i els resultats és sempre un element fora del control de qualsevol projecte, però és cert que en aquest cas es podrien haver revisat algunes de les accions previstes, que segurament eren, per bé que interessants, especialment ambicioses. Proposar una PNL requereix un treball de contacte amb partits polítics que, si no són majoria, desfà qualsevol pretensió d'èxit. Ajudar a les entitats de terreny a amplificar i racionalitzar la seva acció d'incidència ha estat un element especialment clau en el projecte, i amb una capacitat visible d'arribar als actors competents. El treball en xarxa com a metodologia d'incidència, especialment vinculat al 24J, ha estat especialment positiu. Es podrien haver explorat, per altra banda, més accions de litigi estratègic com a element performatiu per avançar en la protecció dels drets de les persones a Frontera Sud.

Fortaleses

- Incidència a les principals autoritats competents
- Interacció amb actors polítics institucionals clau
- Implicació en el treball coordinat en relació amb el 24J

Espais de millora

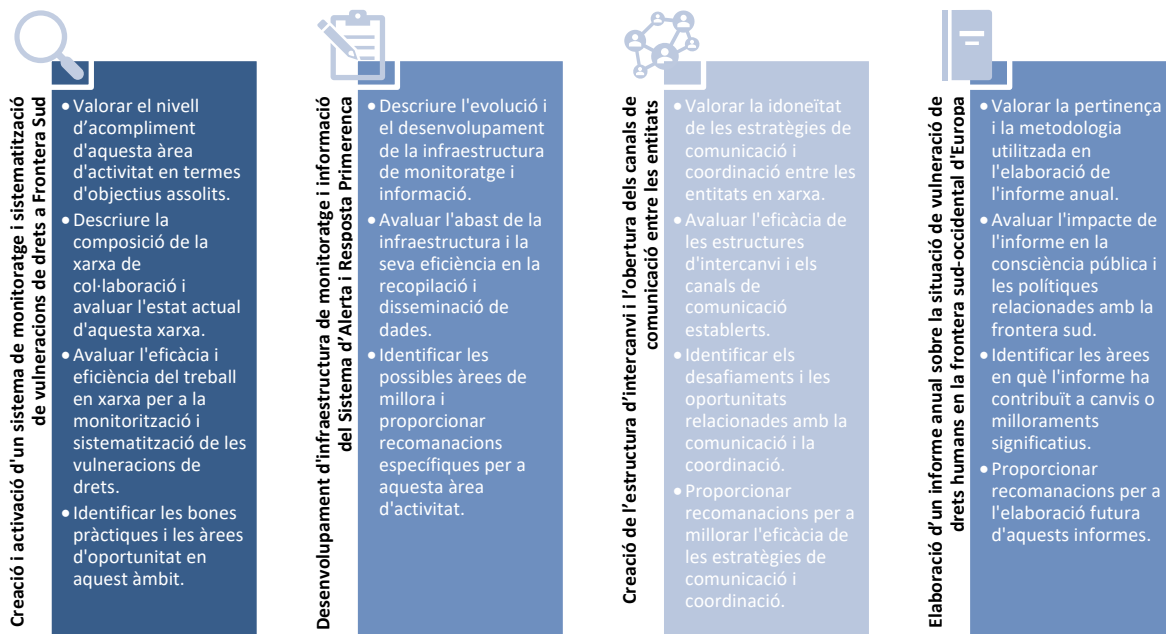
- Explorar més oportunitats de litigi estratègic
- Reconfigurar les expectatives de la incidència en aspectes concrets (PNL)

4. CRITERIS I LLIÇONS APRESES

Al llarg de l'avaluació, s'han aplicat els criteris CAD-OCDE per examinar l'eficàcia i capacitat de transformació del projecte, la seva eficiència i sostenibilitat, i la participació i impacte en accions i resultats. Els criteris d'avaluació que s'han aplicat s'ha dividit en tres dimensions, per facilitar-ne la lectura. D'aquesta manera, la Dimensió 1 recull la iniciativa i conceptualització del projecte (Coherència, Pertinència i Viabilitat); mentre la Dimensió 2 fa referència als instruments i recursos del projecte (Eficiència, Eficàcia i Efectivitat) i la Dimensió 3 explora els seus resultats i impactes (Grau de compliment, Impacte i Sostenibilitat). S'ha usat una escala de puntuació cromàtica per cada criteri d'avaluació, per fer visible de forma clara les fortaleeses i debilitats del projecte.

L'anàlisi detallada dels objectius i activitats del projecte també permet resoldre algunes de les qüestions claus que s'han identificat en el marc del projecte. Aquestes estan relacionades amb el sistema de monitoratge i sistematització de vulneracions de drets a la Frontera Sud, l'estructura d'intercanvi i comunicació entre les entitats implicades i l'informe anual sobre la situació de vulneració de drets humans en la frontera sud-occidental d'Europa.

Dimensió 1. Iniciativa i conceptualització del projecte

El projecte SARP-Frontera Sud es planteja com una iniciativa destinada a respondre a una realitat punyent com és la vulneració de drets a les persones migrants en territoris de Frontera Sud de l'Estat espanyol i, per extensió, de la Unió Europea. El projecte busca superar una debilitat reconeguda com és la dèbil sistematització de les actuacions de monitoratge i informació sobre les vulneracions de drets que se succeeixen a diferents territoris de Frontera Sud. El projecte també planteja una lògica de sensibilització i incidència, que es cristal·litza amb diferents instruments i actuacions.

Si bé és cert que hi ha més territoris que són Frontera Sud dels que inclou el projecte, aquesta selecció té sentit tant en termes quantitius (nombre de persones que poden ser subjectes de vulneracions de drets i desenvolupament d'instruments de control) com en termes qualitius (espais socialment i mediàticament reconeguts com a fronteres). La identificació dels territoris escollits per avançar en el desenvolupament d'un Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca, amb una metodologia de monitoratge i informació de vulneracions acompanyades d'actuacions d'incidència jurídica i política, és, en qualsevol cas, una iniciativa coherent i adequada, especialment davant de l'increment d'actuacions policials en frontera, i les dificultats de garantir la protecció dels drets de les persones en moviment.

El projecte es planteja des de la seva conceptualització com una iniciativa participada, que fa valdre les entitats que treballen en terreny, i la veu de les persones que han estat víctimes de vulneracions de drets. Alhora, busca activar la participació ciutadana per crear consciència crítica, però també per formar persones activistes que puguin participar en la identificació de vulneracions de drets, incloent-hi la perspectiva EGiBDH en totes les actuacions vinculades al projecte. En aquest sentit, cal apuntar que el projecte respon a les necessitats i prioritats de les entitats que treballen en drets humans en territori, perquè les ajuda a avançar en espais on la feina quotidiana no sempre permet actuar robustament (sistematització de situacions; incidència d'àmbit estatal, etc.). La participació de moltes entitats ha estat permanent al llarg del projecte, tot i que els resultats poden haver-se vist afectats per les necessitats de temps que requereixen les actuacions comunitàries (com una xarxa).

Els instruments que planteja el projecte en matèria de monitoratge i sensibilització són coherents i adequats, tot i que l'ambició (positiva) en relació amb la incidència política haurien d'haver-se ajustat inicialment. En aquest sentit, la previsió d'una PNL o d'una resolució del Parlament Europeu eren accions especialment complicades.

Finalment, el projecte ha comptat amb un marc de seguiment i coordinació permanent per adequar-se al context, i si bé l'aplicació de l'enfocament EGIBDH no ha estat possible, per raons exògenes, en l'atenció a les persones víctimes de vulneració de drets, sí s'ha garantit en totes les actuacions del projecte.

Pertinència/Rellevància	Alta
Coherència	Mitjana-Alta
Viabilitat	Mitjana-Alta

Dimensió 2. Instruments i recursos

En relació amb els instruments i recursos destinats al projecte, cal emfatitzar la bona organització interna entre els equips de les entitats promotores, així com la fluïdesa i adaptabilitat de les relacions laborals. Les persones coordinadores del projecte han demostrat una gran versatilitat en les seves actuacions, i han establert bones connexions de treball amb els actors externs del projecte. El projecte ha estat recolzat pels serveis generals (administració i finances, comunicació i incidència) d'ambdues institucions, aprofitant els espais de valor afegit de cadascuna d'elles. Tot i això, el volum de feina del projecte segurament hauria requerit un major nivell de suport tècnic, amb algun recurs humà més per facilitar la feina a l'equip de coordinació, especialment quan les seves jornades no han estat sempre completes. En aquest sentit, els objectius del projecte eren ambiciosos i tenien un marge temporal d'aplicació limitat. El fet que s'hagin aconseguit la majoria dels mateixos no amaga que pot haver-hi hagut un sobreesforç per part de les persones que han coordinat el projecte.

Sobre els recursos econòmics, la justificació sembla indicar que s'han fet servir adequadament, i les activitats s'han ajustat als mateixos. El fet que s'hagin dedicat recursos específics a la comunicació i a les visites, així com a la formació, s'adequa perfectament als

objectius del projecte. En qualsevol cas, les consideracions en aquest sentit s'han obviat de manera específica i s'entenen recollides en l'auditoria del projecte.

En relació amb els instruments desenvolupats, cal assenyalar que el sistema de monitoratge i informació ha funcionat correctament, però de manera irregular en alguns casos. El treball en xarxa, per altra banda, ha estat molt profitós, si bé també ha demostrat ser poc estable en termes de consistència i profunditat al llarg del projecte. Es podria afirmar que el treball en xarxa ha funcionat millor que la creació d'una xarxa, i això ha permès la monitorització i sistematització de les vulneracions de drets. Tal com s'ha apuntat amb anterioritat, les dificultats d'establir un espai de treball nou i de caràcter permanent requereix d'un temps de preparació i creació de confiança ampli, que s'ha iniciat en el marc del projecte però que no s'ha completat en la seva totalitat i que no ha creat una xarxa amb una identitat comuna i compartida. L'existència d'altres xarxes de treball en el terreny va pensar que l'opció d'una nova xarxa no és tan necessària com l'establiment d'un mecanisme d'intercanvi d'informació que, sense ser carregós, permeti a les entitats de terreny contribuir a la identificació de vulneracions de drets que posteriorment siguin sistematitzades, informades i verificades. En relació amb els objectius de la intervenció en pro de la igualtat de gènere i/o els Drets Humans, cal assenyalar la compilació de la informació relacionada amb aquests àmbits, i la incorporació de la metodologia EGIBDH en totes les actuacions del projecte. En els casos on no s'ha pogut garantir la paritat, les circumstàncies han estat exògenes al projecte (persones subjectes a vulneracions de drets a Frontera Sud), i segurament no haurien d'haver-se incorporat inicialment com a factors de valoració.

Els instruments de comunicació han funcionat per les entitats i persones vinculades al projecte, però haurien de redefinir-se per arribar a un públic de caràcter més generalista. El treball en xarxes socials ha estat interessant, però el seu desenvolupament en els darrers mesos del projecte dificulten conèixer l'impacte a llarg termini. Per altra banda, l'informe anual s'ha convertit en el producte clau del projecte, i encara hi ha marge per seguir traient-ne profit en termes de comunicació, sensibilització i incidència. La incorporació de la perspectiva psicosocial ha estat especialment interessant, i permet convertir-la en objecte d'estudi (com s'ha fet en el document), però també en metodologia de treball per la recollida i sistematització de casos de vulneracions de drets.

Participació	Mitjana-Alta
Eficàcia	Alta
Eficiència	Mitjana

Dimensió 3. Resultats i impactes

El projecte SARP-Frontera Sud ha desenvolupat un seguit d'instruments per avançar en la sistematització de les vulneracions de drets de les persones migrants en frontera. En aquest sentit, l'informe anual és el resultat més evident de la feina feta, de manera col·laborativa, en la mesura que recull més de 500 casos de vulneracions monitorades, informades i verificades. Les diferents presentacions de l'informe, tant en espais de societat civil com en fòrums polítics especialitzats confirma la feina d'incidència duta a terme per les entitats promotores, que han permès incrementar la conscienciació sobre el que s'esdevé a la frontera sud espanyola. L'informe ha permès una mirada panoràmica a diferents territoris, oferint una metodologia comuna de treball i reconeixent les particularitats compartides del que s'esdevé a les fronteres espanyoles. Alhora, ha permès incorporar una mirada psicosocial a les vulneracions de drets, el que serveix per entendre la dimensió del fenomen i dels riscos que suposa per a les societats democràtiques.

Els instruments comunicatius que ha posat en marxa el projecte tenen un llarg recorregut, que va més enllà de la temporalitat d'aquest. Continuar en aquesta línia, alhora, permet mantenir en el temps la pressió informativa i la sensibilització sobre les vulneracions de drets a la Frontera Sud, amb l'objectiu de crear consciència crítica en la ciutadania de Catalunya, la resta d'Espanya i la Unió Europea. En aquest sentit, els materials i accions de sensibilització han estat importants, tot i que s'han focalitzat especialment en col·lectius ja sensibilitzats amb el que succeeix a la Frontera Sud. Accedir a un públic més generalista és un repte, que aquest projecte comparteix amb qualsevol iniciativa que faci referència als drets de les persones migrants.

El projecte ha sabut adequar-se a un context complex, i ajustar els seus resultats als esdeveniments que s'estaven succeint, com demostra la feina feta en el marc de les accions relacionades amb el 24J.

La creació de la xarxa de suport al SARP, com s'ha apuntat amb anterioritat, ha estat més complexa del que segurament s'havia previst inicialment. En aquest sentit, sembla evident que sense l'impuls del projecte, aquesta xarxa, i especialment la feina de monitoratge i seguiment de vulneracions de drets, pot deixar de funcionar tal com ha fet durant el projecte. Una de les raons principals és la dificultat d'intervenir, des de fora, en territoris de frontera amb actors consolidats que poden expressar recels davant noves veus o noves formes de treball. Però, per altra banda, la utilitat i potencialitat del treball en xarxa permet intuir que s'han posat les bases per una col·laboració que, en el llarg termini, pot continuar sent productiva si es garanteixen uns mecanismes mínims per a la seva supervivència.

Les entitats en el territori han vist la seva feina recolzada i reconeguda gràcies als mecanismes del projecte, especialment en la visibilitat de les vulneracions mitjançant la seva sistematització, i en la possibilitat de veure amplificada la seva veu gràcies a les actuacions de comunicació i incidència. La finalització del projecte pot significar un retrocés en aquest sentit, i explorar les possibilitats de mantenir-ho viu suposaria una major garantia a la sostenibilitat de les accions i objectius iniciats.

Les ambicions del projecte en matèria d'incidència eren notables, especialment en relació amb la possibilitat de presentar una PNL o una resolució al Parlament Europeu. En aquest sentit, tot i que la PNL en la qual s'ha participat no ha estat directament vinculada al projecte, s'ha aconseguit participar en la proposta d'una Comissió d'investigació al Congrés dels Diputats. Dimensionar els resultats que s'esperen de la incidència en la conceptualització del projecte és especialment important, per evitar l'esgotament d'esforços i per una millor gestió de les expectatives. La part d'incidència jurídica ha quedat més diluïda, entre altres raons perquè els processos judicialitzats acostumen a ser de llarga durada, i els seus resultats no es veuran fins més endavant.

Finalment, cal assenyalar que, per a les dues entitats promotores, la participació en el projecte SARP-Frontera Sud ha servit per consolidar la seva feina de protecció de drets humans i ampliar el reconeixement de la seva feina en aquests àmbits.

Impacte	Mitjana-Alta
Sostenibilitat	Mitjana

El projecte SARP-Frontera Sud es planteja com una iniciativa innovadora destinada a oferir instruments per monitoritzar i sistematitzar la vulneració de drets a la Frontera Sud espanyola. Busca servir a les entitats de territori i enfortir la capacitat de sensibilització i incidència de la xarxa d'actors implicats en la protecció dels drets de les persones migrants en frontera. De manera resumida:

Dimensió 1. Iniciativa i concepte

Coherència / Pertinència / Viabilitat

- El projecte neix com a resposta davant d'una situació de vulneració sistèmica de drets humans en territoris de la Frontera Sud d'Espanya.
- El projecte planteja un seguit d'instruments que busquen millorar la recollida i sistematització de dades (situacions de vulneracions de drets) de manera conjunta i participada per persones i entitats de la societat civil. En aquest sentit, és una iniciativa pionera.
- El projecte encaixa amb la trajectòria de protecció de drets humans de les entitats promotores, i emfatitza el discurs de la lluita antiracista i la incorporació de la perspectiva EDHiG en les seves actuacions.
- El projecte planteja uns resultats extremadament ambiciosos en matèria d'incidència política.
- El projecte és conceptualment fort i està ben estructurat. Es tracta, tant per objectius com per instruments dissenyats, d'una iniciativa pionera a casa nostra.

Dimensió 2. Instruments i recursos

Eficiència / Eficàcia / Efectivitat

- El projecte planteja un seguit d'instruments de caràcter innovador que busquen millorar la recollida i sistematització de dades (situacions de vulneracions de drets) de manera conjunta i participada per persones i entitats de la societat civil.
- Els recursos han estat adequats i han servit eficientment per aconseguir els objectius del projecte. Hi ha marge de millora en relació amb el suport tècnic que podria haver necessitat l'equip de coordinació (adequació en necessitats de recursos humans).
- S'ha comptat amb els actors claus del territori, i tot i que la xarxa com a tal no s'ha desenvolupat en totes les seves possibilitats, el treball en xarxa ha estat eficient i exitós.
- L'informe s'ha convertit en un instrument clau del projecte, i encara té recorregut per contribuir a la sensibilització, comunicació i incidència sobre la vulneració de drets a la Frontera Sud.
- Hi ha marge per explorar instruments de caràcter permanent que permetin continuar treballant en accions relacionades amb SARP.

Dimensió 3. Resultats i impactes

Grau de compliment / Impacte / Sostenibilitat

- El projecte ha assolit els objectius establerts, i l'informe anual ha esdevingut l'eina clau tant en matèria d'informació com d'incidència.

- La sostenibilitat d'algunes actuacions, com la recollida sistemàtica de vulneracions o el treball en xarxa, poden veure's afectades sense l'impuls del projecte.
- El projecte ha tingut un impacte en la sensibilització i creació de consciència crítica en diferents àmbits, tot i que hi ha marge per ampliar el seu accés a un públic més general i menys conscienciat.
- Al llarg del projecte s'han desenvolupat accions d'incidència jurídica que tenen marge de millora. En relació amb la incidència política, el projecte ha estat capaç d'arribar als espais i actors rellevants, construint una narrativa ben estructurada sobre la vulneració de drets a la Frontera Sud.
- Els resultats del projecte han servit per reforçar el treball i la visualització de les entitats promotores en matèria de protecció dels drets humans.

5. RECOMANACIONS

El projecte SARP-Frontera Sud es presenta com una iniciativa crucial per abordar les complexitats i reptes de la regió. Les recomanacions que es plantegen a continuació busquen facilitar la continuïtat del projecte, tot i que algunes de les mateixes es poden tenir en consideració en altres projectes que vulguin emprendre les entitats promotores.

- **Recerca robusta.** Els informes executius i l'informe anual s'han convertit en instruments claus del projecte, i poden ser útils per múltiples actors (des de la societat civil a l'acadèmia, passant per la gestió pública i el debat polític) en diferents escenaris. En aquest sentit, cal plantejar la possibilitat de continuar amb aquesta feina (de manera bianual, per exemple), buscant el fet diferencial de la publicació per diferenciar-la d'altres que puguin ser similars. La mirada comparada, la incorporació de la perspectiva psicosocial o la importància de les tecnologies de control són elements rellevants en l'informe de 2022, i caldria continuar explorant i ampliant àmbits que aportin valor afegit.
 - ⇒ Plantejar la possibilitat d'elaborar un informe sobre l'estat dels drets humans i les vulneracions en frontera de manera bianual.
 - ⇒ Buscar elements de valor afegit que el diferenciïn d'altres informes existents.
- **Establiment d'aliances estratègiques.** És imprescindible incloure les veus de les entitats en territori en la mateixa conceptualització del projecte, per recollir correctament les seves necessitats. En el cas del projecte SARP-Frontera Sud, el treball de creació de la xarxa ha estat complex, i no és possible aventurar la seva continuïtat. L'existència de recels en algunes entitats és un element a considerar de manera prèvia, per evitar el desgast dels equips de treball i facilitar l'articulació de mecanismes de treball compartit. La confiança és molt difícil de guanyar, i molt fàcil de perdre's. En aquest sentit, fomentar el treball en xarxa (sense parlar necessàriament de la creació d'una xarxa), requereix una inversió de temps superior al d'un projecte d'aquestes característiques.
 - ⇒ Incorporar la lògica i instruments del projecte en xarxes ja existents en territoris de frontera.
 - ⇒ Continuar la relació de treball en xarxa amb les entitats, oferint instruments de treball que reforcin els espais de necessitat que poden tenir.

- **Instruments de valor afegit.** És evident que els instruments que s'han proporcionat, des dels vinculats a la sistematització del monitoratge fins als relacionats amb la comunicació i la incidència, han estat ben rebuts. Facilitar-ne l'apropiació per part de tots els actors involucrats en garanteix la seva sostenibilitat i continuïtat, i en aquest sentit, el treball compartit des del principi s'ha de reforçar. Donar suport a les entitats en la sistematització dels casos de vulneracions i acompanyar-les en la comunicació i incidència (política i jurídica) dels casos són mecanismes de treball clau que han de ser centrals en la continuïtat del projecte.
 - ⇒ Desenvolupar eines de seguiment i monitoratge dels casos de vulneracions que puguin tenir caràcter sistemàtic i estructural.
 - ⇒ Construcció d'una base de dades alimentada per les entitats per facilitar l'ús de les dades per fer incidència i denúncia en temps real. Plantilla de recollida online.
 - ⇒ Reforçar el butlletí a través de la creació d'una plataforma de treball online que permeti accedir a la informació sobre vulneracions de drets en temps real, alhora que serveixi de repositori de casos i situacions per monitoratge, sistematització i verificació.
 - ⇒ Explorar la manera de poder aprofitar l'aplicatiu *EyeWitness* a la Frontera Sud espanyola.
- **Reforçar la incidència política i jurídica.** Avançar en espais d'incidència política, especialment en el marc europeu, requereix aliances estratègiques i de col·laboracions amb actors claus en l'ecosistema *eurocomunitari*.
 - ⇒ Ampliar la col·laboració amb entitats especialitzades de l'entorn UE.
 - ⇒ Explorar les possibilitats de plantejar ILP com a resultats del projecte, en la mesura que fomenten la participació ciutadana i són un instrument de sensibilització fins i tot quan no arriben a bon port.
 - ⇒ Plantejar-se la possibilitat d'iniciar o sumar-se a iniciatives ciutadanes europees ja existents com a resultats esperats del projecte. De nou, reforça la conscienciació i el treball en xarxa, en aquest cas en l'àmbit europeu. En aquests moments, i a tall d'exemple, està oberta la ICE "[Artículo 4: detener la tortura y el trato inhumano en las fronteras de Europa](#)".

- ⇒ Potenciar la incidència jurídica tot explorant amb més profunditat les opcions de litigi estratègic.
- ⇒ Treballar per desenvolupar propostes alternatives que puguin contribuir a canvis significatius en les polítiques i les lleis relacionades amb la frontera.
- **Més enllà de la formació.** Si bé és cert que cal proporcionar formació continuada a les entitats i persones vinculades al projecte, per mantenir-los actualitzats sobre els nous reptes en el camp dels drets humans, també cal pensar com oferir instruments de suport (protocols, guies, etc.) que ajudin a desenvolupar la seva feina més enllà del projecte. En aquest sentit, per exemple, la incorporació de la perspectiva EDHiG o la perspectiva psicosocial és necessària, no només en la part d'estudi i anàlisi, sinó també com a metodologies de valor afegit els processos de treball i activitats (recollida d'informació, etc.).
 - ⇒ Convertir l'Escola de Formació 2.0. en una activitat de formació permanent, oberta a persones i entitats interessades en el treball de protecció de drets humans.
 - ⇒ Facilitar eines d'aprenentatge que permetin incorporar metodologies EDHiG en el treball de les entitats.
 - ⇒ Promoure la incorporació de la perspectiva psicosocial en l'estudi, actuacions i eines de treball en situacions de vulneracions de drets humans.
- **Reforçar les estratègies de comunicació.** Desenvolupar una estratègia de comunicació robusta i més clara que utilitzi diversos mitjans per difondre la informació sobre vulneracions de drets, fomentant la consciència pública. En algunes ocasions, la combinació de reivindicacions pot afectar la claredat d'alguns missatges i la seva disseminació entre els grups d'interès especialitzats i l'opinió pública en general. La incorporació del missatge antiracista en les actuacions del projecte SARP-Frontera Sud suposa un valor afegit, però cal vincular-lo clarament amb les actuacions de protecció de drets humans per evitar desavinences en el treball conjunt de la societat civil organitzada.
 - ⇒ Reforçar els missatges a través de narratives clares.
 - ⇒ Continuar amb l'ús de missatges audiovisuals que permetin una major difusió dels missatges.

- ⇒ Avançar en la recerca de noves narratives audiovisuals per explicar les fronteres, que intentin evitar reforçar l'imaginari col·lectiu sobre les persones que les pateixen.
- ⇒ Plantejar la possibilitat de contribucions escrites a mitjans de comunicació generalistes o d'àmbit social, sorgides dels mateixos equips del projecte o del treball directe amb periodistes i mitjans de comunicació.
- **Garantir la sostenibilitat.** El projecte SARP-Frontera Sud ha establert l'embrió d'actuacions i instruments que tenen un gran potencial. Adequar els temps del projecte requereix repensar com afrontar i continuar algunes activitats, per garantir-ne la sostenibilitat més enllà del projecte. Cal explorar la possibilitat de buscar fonts alternatives de finançament per garantir la sostenibilitat del projecte. La feina feta fins ara ha estat ingent, i les potencialitats de continuació de la mateixa requereixen un suport una mica més continuat en el temps. El treball en xarxa, per exemple, requereix una inversió de temps considerable per construir confiança i vincles, i encaixar-lo en els temps d'un projecte pot afectar negativament el treball de les persones que ho coordinen (gestió de temps, gestió de conflictes, etc.) i a la percepció de les entitats amb qui es treballa (que poden tenir temps diferents). Amb l'esforç i el treball invertit fins ara, cal buscar raons per poder continuar aquest treball en xarxa.
 - ⇒ Dimensionar els objectius i els resultats esperats amb els recursos disponibles. No només en relació amb recursos humans, sinó també de caràcter temporal.
 - ⇒ Identificació de fonts de finançament a llarg termini, en àmbit català, espanyol i europeu, que puguin garantir la continuïtat de la iniciativa.
- **Avaluació permanent i indicadors de treball.** Cal replantejar l'ús d'alguns dels indicadors que s'usen (i es demanen) en aquest tipus d'avaluació. Si bé és possible, per exemple, incidir en la selecció i identificació de persones que participen determinades activitats del projecte segons les seves característiques personals (gènere, sexe, edat, nacionalitat, etc.), aquesta identificació no sempre té sentit o pot garantir-se (com seria el cas de la identificació de víctimes de vulneracions de drets). Aquestes consideracions s'han de tenir en compte en la preparació dels projectes,

però també han de ser considerades a l'hora d'establir els barems d'avaluació per part de les administracions finançadores.

⇒ Informes de seguiment semestral pel desenvolupament del projecte.

⇒ Adequació dels indicadors al context on es desenvolupa la iniciativa.

- **Reforçar el treball de pensament crític i sensibilització ciutadana.** Les accions de sensibilització han d'anar dirigides a públics diferents. Les accions a col·lectius ja sensibilitzats tenen unes característiques determinades, però cal plantejar com avançar en espais de 'desinterès'.

⇒ Ampliar i reforçar accions similars al Cicle de Tallers "La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats", establint aliances de treball amb institucions diverses (Xarxes de Biblioteques, Consells Escolars, etc.).

⇒ Reforçar els argumentaris que descriminalitzen la població immigrant o refugiada, o la solidaritat en relació amb aquestes persones.

⇒ Promoure la presència d'entitats que treballen en Frontera Sud i persones víctimes de vulneracions de drets en diferents espais socials.

- **Garantir el respecte a les persones víctimes de vulneracions.** Cal pensar estratègies coordinades en les investigacions de terreny que evitin la sobreexplotació de les persones víctimes de vulneracions de drets (múltiples entrevistes, etc.) i garanteixin una correcta gestió de les seves expectatives. Donar veu a les persones víctimes de vulneració de drets és clau, però recordant sempre que són subjectes de drets, no objectes de recerca, activisme o incidència.

⇒ Establir mecanismes de col·laboració amb entitats i persones que treballen en frontera per coordinar les tasques d'interlocució i suport a les persones víctimes de vulneracions de drets.

- **Més enllà de la Frontera Sud europea.** Cal fer esforços per buscar la col·laboració amb organitzacions i entitats del denominat Sud Global, especialment en territoris que comparteixen frontera. La creació conjunta d'instruments d'acció, espais de comunicació compartida i de distribució de responsabilitats (per protegir també a les persones i entitats defensores de drets humans en entorns hostils) pot reforçar la creació d'una consciència compartida sobre la protecció de drets en general, i de les persones migrants en particular.

- ⇒ Explorar espais de treball compartit amb entitats del Sud Global (especialment Marroc, Senegal o Sàhara Occidental) i proporcionar suport en aquelles situacions on es requereixi.

6. ANNEXOS

i. Llistat d'entrevistes

- **Entitats promotores**

- IRÍDIA/NOVACT – Coordinació projecte
- IRÍDIA – Comunicació
- IRÍDIA – Incidència
- IRÍDIA – Finances
- NOVACT – Suport projecte
- NOVACT – Comunicació
- NOVACT – Finances

- **Persones externes**

- APDHA – Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía
- Manifiesto Lanzarote – Red de Solidaridad con las Personas Migrantes en Lanzarote
- SJR – Servicio Jesuita a Migrantes
- SIR[a] – Centro Sir[a] de Atención a Víctimas de Malos Tratos y Tortura

ii. Llistat de documentació consultada

• Documentació interna

- Informe tècnic de l'Escola d'Activisme 2.0
- Dossier d'impacte comunicatiu
- Dossier d'incidència
- Informe tècnic Jornades #DIGITALORGANISING Noves Tecnologies contra el Racisme
- Propuesta de funcionamiento de la Red de Observación SARP
- Boletines Frontera Sur
- Registre de proves audiovisuals de vulneracions DDHH i treball amb eyewitness
- Informe tècnic Grups Focals
- Dossier situació d'emergència o vulneració de drets massiva detectada. Melilla 19 i 20 de setembre 2022 (Investigació 24J)
- Base de dades de vulneració de drets humans
- Dossier de càpsules audiovisuals i entrevistes
- Informe tècnic de les Jornades "Defensa de Drets Humans a la Frontera Sud"
- Noves adhesions al butlletí
- Informe tècnic sobre el Cicle de tallers "La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats"
- Dossier equips de recerca
- Vídeos i imatges per Defensor del Pueblo.

• Documentació pública

- Informe "Vulneració de drets humans a la Frontera Sud de l'Estat espanyol 2021-2022 Racisme institucional, fronteres i política migratòria" (CAT/ESP/ENG)
- Resum executiu informe "Vulneració de drets humans a la Frontera Sud de l'Estat espanyol 2021-2022 Racisme institucional, fronteres i política migratòria" (CAT/ESP/ENG)
- Informe breve "Vulneraciones de derechos en la respuesta institucional a las llegadas de personas migrantes en Canarias (abril - mayo 2022)"

Projecte realitzat per Íridia i Novact

Amb la col·laboració de Amb la col·laboració de l'Agència Catalana de Cooperació de la Generalitat
de Catalunya

Avaluació elaborada per Instrategies

in@instrategies.eu